

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni nedelje in prazniki.

Prositi: Prostor 1 m/m x 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupijski in uradni oglasi 1 m/m K 2—, notice, poslane, preklic, izjave in reklame 1 m/m K 3—. Poroke, zaroke 80 K. Zenske ponudbe, vsaka beseda K 2—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Spravišstvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knafljova ulica št. 5, prilčno. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

v Jugoslaviji:

celoletno naprej plačan . . . K 180—
polletno 90—
3 mesečno 45—
1 15—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnini vedno po nakaznici.
Na samo pisnena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

V tuzemstvu:

celoletno K 240—
polletno 120—
3 mesečno 60—
1 20—

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljova ulica št. 5, I. nadstropje.
Telefon št. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

Rokopisov ne vrača.

Posamezna številka velja 1 krono.

Poština plačana v gotovini.

Ob obletnici našega ujedinjenja.

Danes praznujemo drugo obletnico rojstva edinstvene države Srbov, Hrvatov in Slovencev. 1. december 1918 je začetek nove dobe v zgodovini Jugoslovenov, kajti z odgovornim prestolonaslednikom Aleksandrom na adresu Narodnega veča, ki je proglasilo združenje države Slovencev, Hrvatov in Srbov s kraljevino Srbijo in Črnogorijo v enotno državo, je postalo to združenje pravno dejstvo. Izpolnile so se sanje carja Dušana Silnega, kralja Zvonimira in celjskih grofov, veliki osvoboditelji Jugoslovenov kralji Peter Karađorđević je dovršil s tem činom svoje življenjsko delo.

Naše državno edinstvo temelji na narodnem ujedinjenju. Brez narodnega edinstva ni državnega.

Da smo vsi en narod, dokazuje vsa naša prošlost in tudi naša sedanjost. Najboljši sinovi vseli treh plemen so izpovedali ta credo in se borili za ta najvišji ideal. Kakor ujedinjena Italija in ujedinjena Nemčija, tako je tudi naša jugoslovenska država je produkt naših narodnih in političnih težni po osvoboditvi in ujedinjenju.

Prav ob drugi obletnici našega državnega ujedinjenja je bila izvoljena ustavotvorna skupščina, ki se zbere že v nekaj dneh, da končno-

veljavno uredi našo državo in politično življenje. Veliko nalogo ima konstituenta, glavna njena dolžnost pa je, da ne sme podirati, kar se je z velikim trudom jedva zgradilo. Država in narodno edinstvo mora dobiti pečat narodne volje. Dejstvo narodnega in državnega ujedinjenja mora tudi v konstituenti ostati izven vsake diskusije. Takisto ne more biti govora in konstituenti o državni obliki. Država mora ostati monarhija pod žezlom dinastije Karađorđevićev. To je temeljni pogoj, brez katerega ni državnega edinstva. V trenutku ko bi se omajal temelj, se razruši tudi naša državna zgradba. Ta zavest mora biti sedaj in v bodoče zvezda vodnica naše politike, to tem bolj, ker naše osvobodjenje še ni dovršeno. Stotisoči naših bratov so izročeni proti njihovi in naši volji tujemu gospodarstvu. Dokler ne osvobodimo teh, ne moremo govoriti o popolnem ujedinjenju.

To končno delo pa mora izvršiti samo na znotraj in na zunanji krepki in silni država. Kraljevina pa bo močna in jaka samo, ako bo konsolidirana. Zato je dolžnost nas vseh, ki nam je blagor domovine najvišji zakon, da napnemo vse svoje sile, da pride čim njej pri do notranje ureditve in konsolidacije!

Koroško glasovanje in nemštvo.

Herman Wendel je napisal pod tem naslovom v tedenski reviji »Die Weltbühne«, ki izhaja v Charlottenburgu, članek, ki se obrača odkrito proti frazerstvu v nemških krogih, katero se je povodno plebiscita na Koroškem zopet mogočno razpaslo. Članek je v tem pogledu zelo podoben, zato ga ponatisnemo.

»Priznanju k nemštvo, ki se je v glasovalnih pokrajinah tako lepo izkazalo, se je pridružilo tudi glasovanje na Koroškem, tako je govoril g. Fehrenbach v maslini patosom dne 27. oktobra 1920 v državnem zboru. In nadaljeval je: »Tudi tam so se postavili naši plemenski bratje zvesto na stran nemškega imena.« Seveda ima g. Fehrenbach, ker je končno samo nemški državni kancelar, skoraj uradno dolžnost, da kolikor temeljito in mogoče ne pozna temeljev zunanje in notranje politike. In koroškam pesem se je glasila tako ali podobno po vsej nemški javnosti.

Drugače kakor Fehrenbach in slavnostni govorniki, pa govori 22.625 nemških in 15.278 jugoslovenskih plebiscitnih glasov. Pred vsem navaja za

Koroško kljub zelo priljubljenim besedam o urdeutsch, kerndeutsch in že tisoč let nemški deželi, že uradna avstrijska statistika iz leta 1910 poleg 304.287 Nemcev 82.212 Slovencev, in ker se je pod Habsburgovci vršilo ljudsko štetje pod kavčukastim pojmom »občevalnega jezika«, ter se je narodnostno število brez pomisleka falzificiralo v prilog Nemcem, je pač gotovo, da je dobra četrtina koroškega prebivalstva slovenska. Pred dvema generacijama, oziroma pred tremi generacijama, pa je odpadel na dva Nemca po en Slovenec in je štetje leta 1851. navajalo še 96.735 Slovencev in samo 223.489 Nemcev. In ker je tekla takrat jezikovna meja nekoliko severno od Celovca, je stanovalo v tem, danes brez dvoma nemškem mestu s komaj 25% Slovencev. Še leta 1857, poleg 3400 Nemcev 6000 Slovencev. Tudi v knjigah nacionalnega slovenskega gibanja je ta del Koroške že že prav zgodaj zaznamovan. V Celovcu je ustanovil leta 1848. Andrej Einspieler, svobodnomiselni katoliški duhovnik in prvobojnik svojega plemena, »Slovensko društvo« ter izdal leta 1865. politični list »Slovenec« z motivom: Živi, živi, duh slovenski, bodi živ na veke! V

Celovcu je pričela 1852 svoje delovanje Družba sv. Mohorja, ki šteje danes od poldruga milijona Slovencev 90.000 članov, katerim daje na leto po šest dobrih knjig. V Celovcu je nastala 1864 čitalnica, ki je izvor narodnega probujenja. V Celovcu je nastopilo 1869. politično društvo »Trdnjava« in ko so začeli v šestdesetih letih Jugosloveni dramati knetiško ljudstvo s shodi, mlaji in godbo, so se vršili taki »tabori« tudi na Koroškem. Če bi imela zgodovinska pravica za dvajseto stoletje več veljave, kakor zaprašen in trhel kos pergamenta, Slovenci bi smeli zahtevati Celovec in vso okolico. Tako pa šteje ta del južne Koroške, 352 km² obsegajoči pas B, med 58.600 prebivalci 50.600, torej 86% Nemcev. Z ozirom na živo sedanost pomagajo Jugoslovenom najlepši zgodovinski spomini tako malo, kakor Italijanom pri zdavnja jugoslovenskih mestih Dalmacije, in vsled tega je z odločitvijo v con A za Avstrijo cona P pripadla avstrijski republiki brez glasovanja.

Za cono A, ki meri 1768 km² med Vrbskim jezerom in Karavankami, priznava celo nemško ponarejena dunajska statistika iz leta 1912. samo 23.510 Nemcev in 52.212 Slovencev. Torej so v resnici 4 petine prebivalstva te pokrajine Slovenci. Ker se to razmerje ponavlja tudi pri glasovalcih, je jasno, da tiči med 37.903 plebiscitnimi glasovi nad 30.000 slovenskih; od glasujočih slovencev je torej oddala polovica zeleno, avstrijsko glasovnico, ali: »naši soplemenjaki na Koroškem, ki so se po g. Fehrenbachu priznali za Nemštvce, so bili po več kot dveh tretjinah Slovenci! Jugoslovensko časopisje, ki je bilo preseneteno po izidu desetega oktobra, je vpilo izpočetka o izdajstvu ter dolžilo Avstrije, da so s pomočjo Italijanov v velikem stilu goljufali, ker so le-ti zaradi strateškega železniške zveze Trst-Dunaj, za neslovensko južno Koroško. Med tem pa je jugoslovenski član plebiscitne komisije Jovan M. Jovanović mirno priznal, da se ni vršilo več nepravilnosti, kakor sicer pri volitvah, in »Nova Evropa« v Zagrebu tudi zavrača kot neutemeljen očitke o goljufijah. Sploh se trudi tudi jugoslovensko časopisje iskati za premajhno privlačnost države vzroka v svojih mejah ter brezobzirno odkriva gnojne rane dežele, v kateri se vrši prehod od starega k novemu, po tisoč ovirah in zavirah in v kateri ni mogoče od danes do jutri uničiti dedščine izza turških časov, madžarskega gospodarstva in avstrijanstva. Toda ne glede na veliko prednost, da avstrijska republika svojim državljanom ne vsiljuje puške in da pošilja Jugoslovija svoje sinove na ne vedno nekravne vaje v Makedonijo in Albanijo, tudi Avstrija nima toliko privlačnosti, da bi mogla privlačiti člane tujega naroda, niti ne, če bi jim gnjusile gnojne pege lastnih rojakov.

Splošno se rado naglašja, da koroški Slovenci niso Slovenci, marveč »Windische« in da govorijo tudi posebno narečje, rekli bi »mošano narečje«. Toda etnično so slovenski prebivalci Koroške tako pristni Slovenci, kakor so Alžajci brezdomno Nemci. Če se razlike med koroškimi in kranjskimi dialektom tako smešno pretiravajo, da jima Paul Michaelis v »Berliner Tageblatt« ne priznava več skupnega, kakor nemškemu in angleškemu jeziku, potem gotovo tudi gornjealžajski »ditsch« in düsseldorfski Platt tudi nista ravno posebno srečni sredstva za razumevanje med — kaj ne? — čisto nemškima plemenoma. Pismeni jezik je vsekakor za Koroške in Kranje, Stajerce in Goričane, Rimorice in Istrane slovensčina, v kateri 60 pisana dela Prešerna, Levstika, Cankarja in Zupančiča in v pismeni slovensčini, torej v »kranjsčini« so bili pisani letaki nemške avstrijske glasovalne propagande, namenjene koroškimi Slovanom. Jugosloveni so imeli torej leta 1918. res toliko pravice ali »pravice« do tega dela južne Koroške, kakor 1871 Nemci do Alžacije. Glas krvi je klical odcepljene brate.

Toda podobno, kakor 1871, glas krvi od ene strani ni odgovoril ali pa je odgovoril le slabotno. Če so si Alžajci v dveh stoletjih francoske dobe ohranili nemški jezik in nemške običaje, da jih osvobodilni dogodki velike revolucije tudi duševno pridobe francoski domovini, je tu eno celo tisočletje nemškega gospodarstva ustvarilo iz koroških Slovencev prostovoljne zaplečnike nemštva. V svoji masi kot ubog kmet najemnik je bil koroški Slovenec gospodarsko in politično brezmočen. Še danes ima v južni Koroški devetnajst nemških fevdalnih gospodarjev, princ Lichtenstein in knezi Orsini - Rosenberg, grofi Dietrichstein, Thurn-Valassina in kakorkoli se še kliče ta modra kri, 80.000 hektarjev zemlje, in v koroškem deželnem zboru je 114 nemških veleposestnikov zasedlo 10 sedencev, dočim je bilo okroglo 100.000 Slovencev zastopanih od dveh poslancev. K vsemu temu je prišla, zlasti odkar je z Dunajem zvezani herolinski imperijalizem škilil proti Trstu kot oporišču za nemško svetovno gospodarstvo, se sistematična germanizacija v Soli, upravi, pri sodniji, v vojski in celo na železnici. Jezične Tunselde so zaloputnile na železniških postajah okence pred enim Korošcem, ki se je predznil zahtevati vozni listek v slovenskem jeziku. Toda tudi proti večji nemški kulturi se je mogel postaviti koroški Slovenec tem manj, ker ga je od koroških soplemenjakov ločil gorski val Karavank, kjer je bil pred otvoritvijo Turške železnice Ljubelski prelaz edina vrata in še ta so bila mesece in mesece s snegom zamašena. S tem kitajskim zidom ločeni od gorišč novejšega narodno slovenskega gibanja, so doživeli v svoji masi »Windisch ljudje« preporod svojega plemena dolgo ne v onih

globinah, kakor Slovani na Kranjskem, Goriskem, Primorskem, v Istri ali celo na Stajerskem.

Tu je vse polno omahljivcev, pri katerih odločitev za nemštvo ali slovanstvo nikakor ne prihaja iz globlin narodne zavednosti. Toda pri glasovanju dne 10. oktobra sploh ni šlo za vprašanje: Nemška Avstrija ali državna SHS?, marveč enostavno »Nedeljena Koroška ali deljena?« V resnici zapirajo Karavanke južno Koroško kot zaokroženo gospodarsko pokrajino proti Kranjski. Za koroške Slovence sta nemški mesti Celovec in Beljak dana trga, da spravijo v denar svojo živino in svoje žito ter si preskrbe železnico in tkanine. Ljubljana je za nje zunaj sveta. Na to, ne na moč in sijaj nemštva, se je opirala vsa nemška in avstrijska propaganda. O Avstriji ali celo o Nemčiji se je tam na oni strani govorilo mnogo več, kakor tu. Geslo je bilo: Za nedeljeno Koroško!, bojni klic: Koroška Korošcem! in nobeden ni poznal na tej strani Nemcev in tam Slovence, marveč »domovini« zveste Korošec tu in »Krajncec« na oni strani! Da, koroškimi Slovincem se je obetalo, da si bodo v okviru Avstrije ohranili svojo narodnost, negujejo svoj jezik in svoje običaje, mnogo bolje, kakor v Jugoslaviji, kateri hočejo pritisniti Srbi svoj pečat. To razmišljanje, da je Rožna dolina oddaljena od Beljaka 27 km, od Ljubljane pa 7 km in da prideš iz Borovca v Celovec že v trideset ure, v Ljubljano pa 79 km in da prideš iz Borovca končno zmagalo nad slabo razvitim čustvom krvnega sorodstva s onimi onkraj Karavank. Gospodarsko - zemljorajna nujnost je porazila narodnostno romantiko.

Koroška si bo oddahnila, da ji gospodarski tok krvi v njenem južnem delu ni izpodvezan po meji, ki bi presekala celovsko kotlino. Uboga Avstrija se naj veseli, da so ji ostale ohranjene kmetijsko in industrijalno precej pomembne vrednote pasu A. Toda če se pozdravlja izid glasovanja, ki je bilo skoraj skoz in skoz lokalna in ne narodnostna zadeva na Koroškem od vsememskih kričarjev s črno-belo-rdečimi zastavami in če se slavi pri nas od rodoljubnih bradavcev kot priznanje k nemštvo in če se izgovarja pri tem, kakor je že Georg Christoph Lichtenberg zasnehoval frazerske patrijote svojega časa, beseda »deutsch« samo z »odprtimi nosnicama«, je to znamenje, da v svoji zunanji politiki nimamo niti one čednosti, ki bi nam zopet pripomogla do spoštovanja sveta: Poštenost pred samim seboj!

Pristopajte k „Jugoslovenski Matici!“

R. Peterlin-Petruska:

Korenčkova ženitev.

Korenček je stal pred ogledalom. Zjutraj, ko je pred odhodom na službo pil kavo, je njegova stara gosposinja nenavadno dolgo gledala nanj, potem pa rekla:

»Čim večkrat in čim dalje vas opazujem, gospod Korenček, tem bolj se mi čudno zdi, zakaj da še niste oženjeni. Tako zdrav, tako poln gospod s tako lepo službo bi si moral najti pet ženic na en prst. Če bi bila jaz mlada, kar vzel a bi vas.«

»Kaj se bom ženil, gospa, ko me pa nobena noče.«

»To se vam le zdi, kar poskusite, gospod Korenček, videli boste kako hitro boste ženin in mož, kar čez noč se bo to zgojilo!«

Korenček ni na nič odgovoril, le vzdihnil je zamišljeno in odšel v urad. Delo v uradu mu ni šlo izpod rok. Parkrat je na ravna: eljevo vprašanje odgovoril čisto nekaj drugega, tako da mu je ta nazadnje rekel:

»Kaj, ali ste se vrnili pozno s plesa, ko ste še tako zaspani?«

No, tega pa ne, kaj takega se mu še ni pripetilo nikoli prej. Njemu, naj-

vestnejšemu uradniku, ki je bil vedno za zgled drugim. Naenkrat ta oči tek. Kar v zemljo bi se pogreznil. In vsega tega je kriva njegova nes pametna gosposinja z njeno neumno govoric, z njeno ženitvijo. Bog ž njo!

Kosilo mu ni čisto nič teknilo; malo juhe je posrebral, odložil žlico, se prekrizal in odšel v svojo sobo.

Tam je stopil pred zrcalo in se dolgo in pazljivo motril. Nos, oči, usta, ušesa, obraz, lasi, vse, vse je pregledal, vsako gubico, vsako najmanjšo potezo je preštudiral. In prišel je do zaključka, da ima stara gosposinja prav, da ni napačen fant.

»Korenček,« je dejal sam sebi, »ženiti, ženiti se moraš, predpust je tu!«

Ves obraz se mu je zasmejal od prečutka sladkobe. In tedaj je opazil v zrcalu, da se zna tudi prikupljivo smejati, samo, samo, da bi se mu pri tem nos ne širil tako nepotrebno in tudi njegovih par malo rumenih zob je preveč strlelo in sililo v ospredje. Z vztrajnostjo se da vse doseči, in čez dobrih deset, petnajst minut je znal svoje polne ustnice, svoj nos, svoje oči, skrajša ves svoj obraz zbrati v tako ganlj-

vo prijeten smehljaj, da bi mu vsaka ljubljanska posvetna dama zavidala zani. Korenček je pa bil s svojo umetnostjo tako neznansko zadovoljen, da je, ko je že odšel od zrcala, pogledal od daleč še enkrat vanj, se naučeno nasmešnil, navdušeno vzkliznil: »Ah, ti moja ljubla ženica!« ter poslal svojemu dvojniku v ogledalu lep zračni poljubček...

No, naenkrat se je njegovo lice zresnilo in skoraj solze so mu od žalosti stopile v oči.

»Lepo je reči: ah, ti moja ljubla ženica! toda, kje jo pa imaš?« je obupano vzkliznil v mislih ter se onemogo naslonil na mizo. »Res, kje je neki zdajle moja bodoča izbranka?« je premišljeval dalje. »Ako bi vedel, kar takaj bi skočil in objel bi jo, toda tako je zelo težavna reč. — Če prav premislim, ima gosposinja čisto prav: takšnega, kakor sem jaz, vzame vsaka ženska rada. V našem uradu jih je že kakih petnajst in vse brez izjeme, so brhke in čedne. Toda to je vprašanje: katero naj si izberem? Tisto, ki ima najboji rada! Lepo rečeno, rada, a kako bo pozneje, Bog ve. No, recimo, da jo vzamem, a čez par let, mogoče celo čez par mesecev, čez par tednov, da, lahko že čez par dni se lahko

zgodí, da mi naenkrat pokaže rožičke ali pa jih celo nastavi. Brrr! Kar mraz me prešine, če pomislim. Najbolje bo, da pogovorim z gosposinjno, ona je v teh rečeh izkušena ženska, ona mi bo dala dober svet.

Drugi dan po kosilu je sedel Korenček z gosposinjno v kuhinji in tako mimogrede zavel pogovor o ženitvi. Po vrsti je opisal starki vseh petnajst svojih souradnic, vso njih lepoto in vse dobre lastnosti. No, ni še dovršil, ko mu je gosposinja prestregla besedo:

»Ej, gospod Korenček! Le gosposidne si ne vzemite za ženo, le tega nikari! Takšne znajo le dobro jesti in piti, se lišpati, drago se oblačiti in se sprehiati! Same pa ne znajo niti kave, kaj li žgancev skuhati, ali obleko zakrpati ali kakšno drugo nametno delo narediti. Kar pri miru jih rajši pustite: jaz že vem za lepega, poštenega dekleta in predričana sem, da vam bo všeč...«

»Katero pa mislite, gospa?«

»Uganite, sa je komaj par korakov oddod doma! No, rečem vam pa: kakor ustvarjena za skupaj; oba močna, lepo okrogla in zgrava kot riba. Kar veselje vaju bo gledati, ko pojedeta skupaj k poroki. Pa še to vam razodenem: jaz sem ž njo o vas

že govorila, in rekla je, da vas že davno pozna in da ste ji prav všeč. Malo starejša je sicer, pa kaj to, ko je pa tako bogata in tako pridna gosposinja. Kar na rokavi vas bo nosila. Toda že vidim, da ne morete uganiti. — Mesarijeva Lojzka je... A? — Kaj rečete na to?«

»Mesarijeva Lojzka?! S to sem pa že zdavnaj znan. Še lani na Veliki Šmaren sva bila skupaj na Šmarni gori, na Rokovo nedeljo pa v Dravljah. Zala punca je, samo šepa in z levim očesom nekaj navskriž gleda.«

»Kaj govorite?! To se vam je le tako zdelo. Sicer pa, saj ž njo se ne boste šli vojaše in streljati iz puške ji tudi ne bo treba.«

Pozno v noč sta se tako-le pogovarjala, in sklenjeno je bilo, da pojde takoj jutri zvečer k mesariju snubit Lojzko, in če izteče gladko, ju okličejo pri Sv. Petru kar trikrat obenem.

In nastal je za Korenčka usodepolni dan. Najbrž je z levo nogo vstal, ker mu je šlo vse navskriž. Takoj zjutraj, ko je hotel pogledati na uro, mu je padla na tla in razbilo se je steklo. Zunaj ga je pozdravil tako čemerem, meglen in blaten dan, kakršni so celo v Ljubljani silno

Vojni položaj na morju po rapalskem sporazumu.

Nam že dobro znani italijanski general Bencivena je obrazložil pomen, ko je bil načrtal italijansko obrambo na Julijskih Alpah, tudi vojni položaj na morju po rapalskem sporazumu.

Italijanska pomorska obramba pogreša Šibenik in Kotor, ki sta najlepša in naimočnejša baza v srednjem Jadranu. Ali Šibenik in Kotor pripadeta Jugoslaviji. Bencivena pravi: nisem sicer mornar, ali voja temelji na neizpremenljivih načelih in strategična načela so enaka za vse, kar spada v vojno. In kakor potrebuje armada na kopnem za svoj obstoj trdne baze, tako je potrebuje tudi mornarica. Vsled sporazuma v St. Margheritti imamo Pulo na severu in Brindisi na jugu. Slednje pristanišče pa more dati zavetja samo lahkemu brodogradu, tako se mora Italija za stražo južnega Jadrana za velike ladje poslužiti pristanišča v Tarantu. Pula z ene strani, Taranto z druge sta oddaljena od Šibenika prva, drugi od Kotora bolj kakor sta Šibenik in Kotor oddaljena med seboj. To se pravi, da je nasprotna mornarica, čeprav razdeljena na lastni svoji bazi, pravzaprav vedno združena glede na Pulo in na Taranto. Tako bi italijanski mornariški del, zbran v Puli, ki bi se hotel spuščati v boj z nasprotno mornarico v Šibeniku, imel pred seboj istočasno tudi mornarico iz Kotora. Analogno velja za akcijo mornarice, zbrane v Tarantu. Pa še več! Nasprotna mornarica se more razvrtiti med Šibenikom in Kotorom brez nevarnosti, da bi jo presenetile italijanske bojne ladje, in od tu združena operirati bodisi proti gorenjemu bodisi proti dolenjemu Jadranu. Vsled tega, da bi se ne pripustila povsem svobodna akcija nasprotni mornarici, bi morala italijansko brodograd v Puli kakor tudi v Tarantu biti bolj ali pa vsaj enako močno kakor nasprotno združeno. Naj si bo oblika bodočega pomorskega boja kakršnakoli, dejstvo ostane, da se bo nahajala Italija s svojim

brodogradu proti nasprotniku, ki ima svoje pomorske sile združene. Pa ne le to! Šibeniko pristanišče je v navpični črti oddaljeno od italijanske jadranske obale manj nego iz Pule in tudi iz Brindisija. Iz Šibenika morejo torej odpluti ladje z nalogom, da bombardirajo italijanske obrežne kraje, ne da bi mogle iz Pule in Brindisija prispeti pravočasno italijanske ladje, da to preprečijo. Za varnost italijanskega brega bi bila torej potrebna stalna služba pomorskega križarstva in uporaba vseh obrambnih sredstev, ki smo se jih posluževali v vojni z dvojno monarhijo, to so sredstva, ki so precej draga in bi jih težko vzdrževali v vojni na dve fronti. Kaj pa Zader? Kaj pa Lastovo? Bencivena odgovarja: Zader je žarišče italijanstva na onem bregu, vojaške vrednosti pa nima nobene. Lastovo je otočje med Šibenikom in Kotorom, to je lesnik v trdih jeklenih kleščah. Drugače bi bilo, ako bi imela Italija skupino korčulskih otokov, ki bi ločila obe veliki pomorski bazi na onem bregu.

Tako je, zaključuje Bencivena, in ni si treba delati velikih iluzij, da bi se kaj izpremenilo. Vendar pa ne more končati svojih izvajanj brez tolažilnih besed. Namiguje, da usoda Kotora še ni pravzaprav definitivno določena. Še manj usoda Črnogore in Albanije. Položaj pa je vendar treba motriti, kakršen je, in iskati sredstva, da se izpodbije. Sredstva so: ali sporazum z vzhodnimi sosedi za ureditev bistva pomorskega oboroževanja na Jadranu ali pa treba postaviti italijanski pomorski program na načelo, da mora imeti Italija skoro dvakrat toliko pomorskih sil, kolikor jih bo imela Jugoslavija na Jadranu.

Tako vodi general Bencivena vojno po Jadranskem morju med Jugoslovenci in Italijani. Pri srcu sta mu Šibenik in Kotor. Za ti dve pristanišči, zlasti za Kotor, bi nas Italijani še prav radi opeharili!

Pismo iz Prage.

Praga, koncem novembra. V zbornici so pričakovali burnih nastopov z ozirom na napeto situacijo, ker so Nemci grozili z obstrukcijo. Vendar pa so bile razprave parlamenta na zunaj zelo mirne, toda bilo bi krivično precejevati ta mir. V nemških poslanskih klopeh je zavladala pod dojmom praških dogodkov znatna tesnoba. Temu nasproti pa je imela vlada ravno tako velik interes na mirni rešitvi proračuna, zlasti ker se je v parlamentarnih krogih pojavilo stremeljenje, da bi se uradniška vlada v polnem obsegu ali pa vsaj delno izpremenila v parlamentarno vlado. V obeh oziirih do sedaj položaj ni razjasnil.

Nemci so dopustili mirno obravnavanje proračuna v generalni debati, vendar pa imajo še vedno možnost, da poskusijo obstrukcijo pri specialni debati, ki se prične prvi teden decembra. Kar se tiče zaključnega dela glede sestave oziroma reorganizacije vlade, se je v poglavitem angažiral voditelj agrarne stranke, bivši minister Svehla, ki je tudi poskusil pridobiti Nemce za novo koalicijo. Temu nasproti je proglasil bivši minister dr. Vrbensky za najvišjo nužnost, da se ustanovi socialistična vlada brez ozira na narodnost. Jasno je, da se naziranje obeh ne krije in da bi imela v tem slučaju vladna koalicija popolnoma drugačno lice. Zdi se pa, da nima niti

redki. Prva oseba, ki jo je Korenček srečal po poti v urad, je bila branjeva z jersbasom na glavi. Sla mu je po ozkem tlaku tako ošabno široko nasproti, da je moral nehoti stopiti v globoko cestno blato in si do glazneves osnesnati bliščeče čevlje.

»Prešmentana baba!« je zarenčal bolj na tihem, toda ona ga je čula in cel kup izbranih ljubljanskih psov se je vsilil na njegovo glavo.

Ko je prišel v urad, ni mogel odpreti miznice, ker je ključ pozabil doma. Tudi to jutro je bil ves zamišljen, tako da ga je ravnatelj vprašal, če ni mogoče bolan.

Ves popoldan je minil v pripravih. Sel se je brit, med tem mu je pa gospodinja pripravila sveže perilo, lepo rdečo kravato in črno obleko, katero je nosil le za največje praznike. Med tem je postal v sobi temno in gospodinja je prinesla acetilinko. Preden se je Korenček odpravil na težavno pot, je stal pred ogledalom, si popravljal kravato, ki je kar nalašč ležala na stran, si pričesaval uporne lase in ponavil svoj naučeni prijetnosladki smehljaj.

Navsezadnje je bilo vse v redu, ko je odšel, ga je gospodinja spre-

prvi niti drugi predlog mnogo upanja na skorajšnji uspeh. Pridobitev nemške agrarne stranke, kar je namen Svehle, in pridobitev nemških in madžarskih socializmov bi imela za predpogoji tako velike koncesije Nemcem, da bi bilo ravno danes prav težko najti v češki javnosti za to razpoloženje. Nadalje pa se mora uvaževati, da je razpor v socialističnem taboru tako velik, da bi levica socialne demokracije, ki ima tudi mnogo simpatij pri ostalih čeških socialistih, težko sodelovala z desnico. Če ne pride na shodu socialno demokratske stranke do jasne rešitve razmerja napram boljševikom in III. internacionali, bo zelo težavno sestaviti vlado, ki bi se mogla brez katastrofe ogniti v sedanjih mednarodnih odnošajih pečnam svetovne politike. Zdi se malo verjetno, da bi se posrečilo načrt sestave nove vlade, marveč da pride samo do obsežnejše reorganizacije današnje uradniške vlade. Obstaja namen namesto političnega reprezentanta Nemcev poklicati v vlado nekako za poskušnjo nemškega uradnika. Priložnost za to bi bila dana, ker se je pojavila kriza v prometnem ministristvu. Prometni minister dr. Hotowetz je izpostavljen sedaj napadom, ki so posledica njegovih odnošajev napram sladkorni komisiji. Očita se mu, da je zadrževal prodajo sladkorja ter s tem baie po-

mila z lučjo po stopnicah tja do večnih vrat.

Ker Korenčku ni bilo treba iti daleč in tudi ni bilo mrzlo, ni oblekel suknje, da bi ne zmečkal črne obleke. Tako oblečen je šel počasi, sam vase zamišljen, po temni šentpeterski cesti. Ljudje so dregali s komolci vanj pri srečanju na ozkem tlaku, in postal je silno nevoljen.

Nasproti hiše njegove bodoče ženice, mesarice Lojzke, je obstal, gledal čez ulico v razsvetljena okna in premišljeval, kako da naj bi naredil najbolj prav. Že je hotel stopiti na drugo stran, ko se je pokazala v razsvetljeni sobi nevesta Lojzka, ž njo pa mesarski pomočnik Štefan, ki ga je Korenček tudi spoznal v Dravljah. Kakor je zdaj videl, sta se Štefan in Lojzka pogovarjala o nekaj veselem, ker sta se smejala. Stala sta drug poleg drugega, in videl je, kako ji je Štefan položil roko na ramo, pa se ni umaknila, ampak se še veseleje smejala.

»Kaj pa to pomeni?« se je zavzel Korenček. Toda ni utegnil o tem še dobro pomisliti, kar prihrope izza ogla ogromen avtomobil verižnika in navijača cen Šimma Kovšče, oslepilajoč trak svetlobe plane v oči sta-

vročil vsled današnjega znatnega padanja cen sladkorja, republikli čehoslovaki znatno škodo. Naj bo temu kakorkoli, računati je z njegovim odstopom in tudi z zasedenjem njegovega mesta po Nemcu. Kakšen pomen bi imel tak eksperiment, nam ni znano. Zdi se, da bi ne pripeljal v vladni tabor niti ene nemške stranke, in bi mogel pomeniti samo nekako toleranco Nemcev, ki pa bi bila zelo drago plačana.

Telefonska in brzojavna poročila.

DRŽAVLJANSTVO NAŠE KRALJEVINE.

— d Beograd, 30. nov. Regent je podpisal naredbo o pridobivanju in izgubi državljanstva kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev potom opcije in prošnje. Po tej naredbi postanejo naši državljani vsi avstrijski državljani, ki so imeli dne 1. januarja t. l. desetletno pravico pristojnosti na onih bivših avstrijskih ozemljih, ki so pripadla nam in ki so to pravico ohranili do 16. julija t. l. (dan, ko je stopila v veljavo st. germainška mirovna pogodba). Osebe, ki so si pridobile pravico pristojnosti šele po tem roku, morejo postati naši državljani samo potom odobrenja pokrajinske vlade, za kar morajo napraviti prošnjo. Osebe na ozemljih, katera so pretele Italija, Rumunsko, Češkoslovaška ali Poljska, morejo optirati za našo državo do 16. julija 1921 pod pogojem, da so imele pristojnost na ozemljih, ki so pripadla naši državi. Prijave se nalože deželnim vladam, odnosno velikim županstvom. Osebe v inozemstvu se morejo potom diplomatskih oblasti dotičnih držav obrniti na notranje ministristvo. Osebe, ki imajo pravico pristojnosti na ozemlju, ki je pripadlo drugim državam, morejo postati naši državljani, če do 16. januarja 1920 izjavijo, da to žele biti. Za ozemlje, ki je pripadlo Italiji, velja rok od šestih mesecev od dne ratifikacije rapalske pogodbe dalje. Za prijave je kompetentno notranje ministristvo. Osebe, ki se nahajajo na našem ozemlju, pa imajo pravico pristojnosti v kaki drugi državi, morejo do 16. julija p. l. optirati za našo državljanstvo. Te osebe imajo pravico, da pri svoji eventualni preselitvi vzamejo s seboj vso svojo premoženje.

DR. TRUMBIČ V DOMOVINI.

— d Split, 30. nov. Včeraj je bil sprejet z velikimi svečanostmi bivši zunanji minister dr. Trumbič.

BONL

— d Beograd, 30. nov. Godstotni državni boni v kronah in dinarjih, ki se morajo izplačati ta mesec, se bodo izplačali vsem onim, ki bodo to zahtevali. Finančne oblasti bodo v tem zmislu postopale. Od patriotizma naših državljanov se pričakuje, da bodo rok podaljšali.

PROTI D'ANNUNZIJU?

— d Reka, 30. novembra. Ker so se po mestu razširile vesti o pomiku italijanskih čet ob reški meji, je izdal D'Annunzio prebivalstvu Julijske Benečije proglas, kjer izjavlja, da so legionarji pripravljani, žrtvovati se. Kot odgovor je general Caviglia izdal četam vojaško povelje, kjer veli: Sedaj morate izvršiti težko nalogo; nadjam se, da boste pomagali. — Poročevalcem flistov je izjavil Caviglia, da se bo moral odstraniti, da se izpremeni postopanje proti D'Annunziju in njegovim četam. Stel bi se jako srečnega, ako bi mogel to storiti v korist domovine.

DOGODKI V BOLOGNI.

— d Bologna, 29. nov. Policija je v zvezi z dogodki, ki so se dogodili dne 21. t. m., odredila nadaljnje aretacije. Med drugimi so bili areti-

renu ženinu, avtomobil zdrči, kakor bi trenil, imamo njega in ga oblie od nog do glave z masno tekočino cestnega blata...

Ko je pričapil Korenček čez par minut nazaj domov, je gospodinja od začudenja kar z rokami tlesnila in sapa se ji je skoraj zaprla.

»Kdo vas je pa tako obdelal?« ga je vprašala, no, ni dobila odgovora.

Ponoči pa se je Korenčku sanjalo, kakor da je že oženjen in da sedi s svojo ženo Lojzko v toplo zakurjeni sobi in prav rada se imata. Kar se odro vrata in v sobo stopi mesarski pomočnik Štefan, za njim se pa pridrvi cela tolpa deklet. Štefan gre naravnost k Lojzki, ki sedi za njim. Korenček vidi nasproti v zrcalu, kaj se godi za hrbtom. In glej: Štefan se oklene z roko Lojzke okrog vratu, ona pa potegne iz žepa dva kozja rožička in tu nastavi Korenčku nad glavo. Dekleta pa ga tedaj obstopijo, dvigajo s prsti in kriče smeje se: »Šlik, šlik! Čie, tako-le se korenček strže!«

»Presnete ženske, še v sanjah ne dajo človeku miru!« zamrmra Korenček jezno in se obrne na drugo stran.

Imamo pa še drugo krizo, ki more postati v najbližnjih dneh akutna. Ministra prehrane dr. Pruša napada jo socialisti zaradi poslabšanih prehranjevalnih razmer. Res, prehranjevalne razmere niso rožnate, malo verjetno pa je, da bi se mogle zboljšati z odstopom ministra, ker gre tu za vis malor, ki je noben minister ne more odstraniti.

rani tudi trije madžarski komunisti in nekaj anarhistov. Policija je zaplenila tudi nekaj kompromitujočih dokumentov.

STAVKA V RIMSKI ELEKTRARNI

— d Rim, 29. nov. Delavci v električnih obratih so vsled nespoznanih gospodarskega značaja z upravo občinske elektrarne pričeli stavkati. Občinska uprava je podvzela vse potrebno, da bi zagotovila nezmanjšano razsvetljavo mesta in gonilne moči za cestno železnico. Opolnoči so dale oblasti vse elektrarne zasedi po vojakih in so postavile ob vseh električnih napeljavah stražnike. Telnično službo opravljajo državni inženirji in ženijske čete. Pri zasedbi obratov se ni dogodilo nič posebnega.

CECCHERINI IN D'ANNUNZIO.

— d Florenca, 30. novembra. V porazgovoru z urednikom lista »Nuovo Giornale« je izjavil general Cecherini, da ga je nesoglasje v tehničnih staveh, ne pa politično nesoglasje prisililo, zapustiti Reko. Njegov položaj da je postal neznošen, ker so nekateri elementi iz bližine D'Annunzia izpodbijali njegovo avtoriteto kot zapovedujočega divizijskega komandanta. Ako bi bil položaj na Reki nevarnejši, bi doprinesel vse žrtve in bi ostal. Ker je D'Annunzio uvedel smešno vojaško organizacijo, sta mu on (Cecherini) in polkovnik Sani poslala pismo, kjer sta izjavila, da se smatrata prosta prevzete obveznosti, služiti organizaciji. Cecherini je dejal naposled, da meni, da se niti na Reki, niti v Dalmaciji ne bo dogodilo nič važnega.

ČEHOSLOVAŠKI SOCIALNI DEMOKRATI PROTI TRETIJ INTERNATIONALI

— d Praga, 30. novembra. Strankino zborovanje češkoslovaške socialne demokracije se je izjavilo za drugo internacionalo. Tozadevno mesto iz resolucije strankinega zborovanja se glasi: Češkoslovaška socialna demokratska delavska stranka se more udeleževati le one internacionale, ki priznava njeno samostojnost in svobodo delovanja in ki s svojimi statuti jamči za trajno zmago socializma potom ustanovitve socialistične republike v sporazumu z ostalimi republikanskimi državami. Radi tega naj se druga socialistična internacionala tako prenosuje, da bo popolnoma odgovarjala zahtevam časa in celokupnega socialističnega delavstva. Strankino zborovanje je sklenilo, da se bo stranka v informativne svrhe udeležila po svojem zastopniku švicarske konference onih organizacij, ki ne pripadajo niti drugi niti tretji internacionali.

TRGOVSKA POGAJANJA MED ČEHOSLOVAŠKO IN ITALIJO.

— Trst, 30. novembra. Te dni so se vršila trgovska pogajanja med Čehoslovaško in Italijo. Čehoslovaki imajo sedaj v pristanišču hangar št. 55, ali to je premalo za njihov promet, zato hočejo dobiti še dva hangarja. Trst bo mogel zadoščati zahtevam zaledja, kadar se luka razširi do Milja. Tržaški interesi niso izišče zvez, naperenji proti Hamburgu. Tako hočejo s pomočjo Čehoslovaške potom diferencialne carine promet s kavo in bombazem, ki gre sedaj preko Hamburga, priveriti v Trst, kar je zanj velike vrednosti.

GRŠKO - TURŠKI BOJL

— d Atene, 30. nov. Po uradnem poročilu iz glavnega stana, so grške čete zapobile nacionalistične turške čete pod vodstvom Kemala beja v beg in so napredovale do 27 km severno od Nikeje.

OSTANKI VRANGLOVE ARMADE.

— d Bukarešta, 30. novembra. Minister zunanjih poslov je na noto, ki se tiče baje nameravane izkrcanja čet Vranglove armade v kaki rumunski luki in na noto glede četi Petljure, ki so prestopile rumunsko mejo, a niso bile internirane, odgovoril s spomenico, v kateri izjavja med drugim: Ker se Rumunija ne nahaja z Rusijo v vojni, je vsako izkrcavanje Vranglovih čet na rumunsko ozemlje, da bi se tamkaj organizirale, popolnoma izključeno.

RUSIJA JE BILA POVABLJENA NA MIROVNO KONFERENCO.

— d London, 30. novembra. Ministrski predsednik Lloyd George je izjavil v spodnji zbornici na tozadevno vprašanje, da je bila Rusija meseca julija povabljena k splošni mirovni konferenci v London, vendar pa je ruska vlada to povabilo odklonila. Od tedaj so se težkoče za tako konferenco znatno povečale.

AVSTRIJA IN ZVEZA NARODOV.

— d Pariz, 29. novembra. V nasprotju z različnimi časopisnimi vesti-

mi, ugotavlja Agence Havas, da se Francija pripustivi Avstriji, k zvezi narodov nikakor ne bo upirala, temveč da je že v to privolila, seveda s pridržkom, da se s tem strinja države, na katere meji Avstrija. Splošno se zdi, da bodo kmalu odstranjeni vse ovire in da so francoski odposlanci v Zenevi delali na to.

ANGLEŠKI ŽELEZNIČARJI

— d Amsterdam, 30. novembra. »Telegraaf« javlja iz Londona, da se je v Memorial Hall otvorila mednarodna železničarska konferenca, ki jo je sklicala mednarodna zveza transportnih delavcev. Zastopanih je bilo en milijon 357.000 železničarjev iz vse Evrope. Voditelj angleških železničarjev Thoma je v svojem govoru izjavil med drugim: V Angliji se pripravljajo za prihodnje mesece srđiti boj, in sicer se bo bil ta boj za čisto druge zahteve delavcev kakor doslej. Angleško delavstvo meni, da mu ne bo treba prenašati le bremen, temveč da se bo lahko tudi udeleževalo smotrne uprave železnice. In za to udeležbo pri upravi železnice se bo vodil prihodnji boj.

PLEBISCIT V ŠLEZIJL

— d Pariz, 30. novembra. Listi priobčujoje iz londonskih virov vesti, da so pogajanja med Lloyd Georgom in Leyguesom v vprašanju ljudskega glasovanja v Zgornji Šleziji popolnoma uspela. Da se ohrani red in mir v glasovalnem ozemlju se bosta Nemčija in Poljska pozvali, naj oni upravičenci, ki so bili v Gornji Šleziji rojeni, a so se nato izselili, ne glasujejo na glasovalnem ozemlju samem, temveč v kakem kraju, zasedenem po zavezniški četah, na primer v Kölnu. Ako imenovani državi ta predlog sprejmeta, naj se pristupe ti upravičenci, ki jih cenijo na 300.000, h glasovanju sicer na glasovalnem ozemlju, vendar ne skupaj z domačini, temveč kakih 8 do 14 dni kasneje. V tej točki se Lloyd George popolnoma strinja s francoskim stališčem.

MORILEC ESAD PAŠE OPROŠČEN.

— d Pariz, 30. novembra. (Havas.) Morilec zastopnika Albanije v Parizu Esad paše Aveni Rustem je bil oproščen.

Neodrešena domovina.

— Inteligencija in narod u Istri. (Dopis). Dne 13. novembra 1920, ostal če u Istarskoj povesti, krvlju zapisano! Taj se dan, napokon rešila neuretnost in sramotno, sudbina Istre i, uzevši zajedno sa slovenskim primorjem, 600.000 (šest stotina tisuća) Jugoslovena. Koliko se taj dan prolilo suza i koliko se teških uzdisaja izvinilo iz one ispačene i izmorene, uvek na robetvo osudjena, istarske duše, ne moguće je izbrojiti! O, ta tko može napisati, onaj bol, onaj gorost i razočaranje koje je pretrpela ona velika i dobroćudna duša! Tko si može predstaviti ono razočaranje? Ta inteligencija ma je davala uvek nade, uvek ga bodrila, da će prestat njegove patnje, da će postati slobodan čovek u slobodnoj državi Jugoslaviji! Taj narod, koji ne pozna mira već samo borbu bez klonača, sada proleva suze, grči pesti i šalje prokletstvo na svoju inteligenciju, koja ga beše pustila sa nadom, da ustraje u borbi, jer da će pobediti. Na onu inteligenciju šalje prokletstvo, koja ga beše zapustila bez pomoći u najtežim časovima borbe i prešla ili bje primorana preći, pod krinkom, da mu pomogne, da mu doneše spas, a faktično da udovolji svojim težnjama, t. j. da zasedne na bolju stolicu e bi se dobavo priznanja, slave ili što slično! Tu inteligenciju proklinje sada i proklinjat će je dok bude disao! On i njegova inteligencija, koja je ostala uz njega, pitaju se: »Što sada? O, oni dobro znadu, što ih čeka, oni vide onu podvostručenu tlaku i patnju, koje će ih stići, budu li ustrajali u borbi. Oni dobro znadu, e se nemaju više na koga osloniti; oni znadu, da sit gladnom ne veruje; tako da ih njihova slobodna braća zaboraviše! Nigde zaledja, nigde oslona, da odpočine, nigde pomoći, doli u samome sebi! Oni znadu za svoju poslovicu: »Uzdaj se u se i u svoje kljusce! Svi oni dobro znaju, gde im je prvašnja postojbina, postojbina njihovih pradedova, pa zato pomišljaju na onaj kobni čas, kad će morati zapustiti svoj mili zavičaj, svoje kuće, polja i gore te ono divno more; svoje slatke i gorke uspomene, koje proživise u onoj tužnoj i neuretnoj zemlji! Dobro znadu, da će sve to morati zapustiti, pa i svoje mile pokojnike, nad kojima će danas, sutra gladni neprijatelji — orati i sejati svoje žito i pšenicu! Oni sve to znadu, ali, pomoći od nikuda! Pa kako se može ponašati u svoje bivše pravke, kad ih sada zapustiš? Što im mogu oni dati, kad im ne dadeše i ne daju u vreme, kad im je bilo i im je najviše trebalo? Kako se mogu na njih osloniti? Ah! ne, oni se ne mogu na nikoga osloniti, oni moraju da postanu, kao i pradedovi im — beskućnici! O, oni moraju i opet da traže svoju postojbino — zavičaj i da, počnu i opet graditi si kućice, u kojima će odpočinuti, jer tako ne mogu da se uzdrže! I u dvadesetom stoleću, u stoleću najviše kulture nastati će seoba naroda! Mogu li oni obstajati, bez svojih škola, ureda, društava, zavoda itd.? Mogu li oni podnositi, da im se zabacuje, iskorjenjuje ono, što im je najsvetije — jezik? Ne i sto puta ne! I domaći — će morati da uskliske s pesnikom: Nemam više onog kraja, Gde me moja rodi maja; Nemam više onog kraja, Nemam milog zavičaja! — Istranac,

Politične vesti.

== Kaline so lovili. Klerikalci so poslali v volilni boj za svojo listo »Volilni odbor državnih uradnikov za avtonomijo Slovenije«, ki je nadlegoval volilce s svojimi tiskanimi pozivi. Konfuzni naslov »volilnega odbora« onih uradnikov, katerim so se zmešali pojmi o nedotakljivosti državnega in narodnega edinstva s pojmom o klerikalni avtonomiji Slovenije, spominja na dolgovozni naslov »gospodarske komisije za stvarno demobilizacijo deželne vlade za Slovenijo«. »Volilni odbor« je pa po volitvah moral ugotoviti, da je avtonomija pokopana in da bo tudi klerikalna deželna vlada morala »demobilizirati«.

== Verifikacija mandatov. »Jutarnji list« poroča iz Beograda, da bo prvo delo konstituantne verifikacija mandatov, potem pa bo konstituantna prešla na razpravo o ustavi. To delo bo trajalo štiri do šest mesecev, nakar se bo konstituantna pretvorila v zakonodajno skupščino in bo trajala dve leti. Prihodnje volitve bi se imele vršiti koncem leta 1922, ali začetkom 1923.

== Ustavni načrt. Na včerajšnji ministrijski seji so razpravljali o ustavnem načrtu z ozirom na samoupravne edince. Med drugim je bil sprejet dvezborni sistem. Senat bo obstajal iz 100 članov, ki se bodo volili na devet let, tretjina njih pa se bo obnavljala vsaka tri leta. Senator mora biti star 40 let in mora imeti najmanj srednjo šolo.

== Srbski list za sporazum z Bolgarsko. Sobotni »Jugoslovanski Narod« ki izhaja v Beogradu, je priobčil članek »Bolgarska in mi«, v katerem piše med drugim: »Ozrmo se okrog sebe in pogledaj na sever, jug, zapad in severovzhod. Ali imamo kaj takega prijatelja? Razmere nas silijo, da se zblizamo z narodom, ki je nam po krvi najbližji. Dobro. Sklenili smo zvezo s Čehoslovaki, toda le-ta ni naša neposredna sosedka, ki bi nas v slučaju nevarnosti lahko podpirala. Ali se naj to lažimo s svečanostnimi proklamacijami velikih zaveznikov o večnem miru, ki bo zavladal na svetu? Smešna stvar. Zveza narodov in druge take stvari, vse to je slepilo. V našem interesu je, da si najdemo direktnega zaveznika in prijatelja, ki bi nam iskreno prožil roko. Za vsakega pametnega človeka, ki more kolikor toliko zdravo presojevati položaj, je to vprašanje jasno. Sedaj, ko se tudi nudi prilika in odkritosrčne garancije s strani, ki so bili preganjeni in zatvorjeni za našo občo stvar, zakaj bi ne sprejeli ponujene nam desnice? Oglajamo se sporov, prepričani in šovinizma, ki nas davi. Delujmo za zblizanje naših dveh narodov in potrudimo se iskreno in obojestransko, da zacelimo rane, ki jih je nam zadala prošlost, zakaj samo združeni moremo biti silni in močni. Postanimo resen faktor, s katerim se ne bodo več mogli igrati gospodje z zapada in nas ne bodo več mogli

spravljati v položaj, sličen onemu, ki se je nam dogodil zadnje dni.«

== Jugoslavija in Albanija. »Frankfurter Zig« z dne 24. novembra priobčuje iz Debra dopis svojega stalnega sodnika Hermana Wendla, naslovljen »Jugoslavija in Albanija«. Iz tega dopisa posnemamo: »Pred nekaj tedni sredi meseca avgusta, so albanske čete, broječe kakih 1000 mož, napadle slabe jugoslovanske obmejne straže in se približale na tri kilometre Debru, iz katerega je pobegnil večji del nealbanskega prebivalstva. V Beogradu se je že razširila vest, da je Debar padel. Toda nastop zadostno močnih čet je zapodil vsiljivce v krvavih borbah nazaj v njihovo lastno deželo. Sedaj je Debar glavni stan generala Smiljanica, vrhovnega poveljnika vseh proti Albancem se borečih divizij, in kaže vse znake velikega etapnega mesta. Preko raskavega mestnega tlaka jezdi izvidni konjeniki in ordoneanci, ob vodnjakih se napajajo artiljerijski konji in mimo moreše se gnetejo dolge trenske kolone z moko in municijo. Nekaj ur proti zapadu teče fronta, dvojne pozicije z jarki in žičnimi ovirami in z vsem, kar spada k pravi in pravečini vojni. In ta vojna se vodi, kakor zagotavljajo, z brezobirno oostrostjo in uničevalno umetnostjo, s katero so še vselej divjali pripadniki »višje« rase proti »nižji«, slično kakor so divjali Američani proti Indijcem, Angleži proti Indijcem, Francozi proti Arabcem, Holanci proti Malajcem in Nemci proti Hererom... Razpletaj albanskega voja se zato zdi tako težaven, ker nima Jugoslavija pri rušilnih miru tostran in onstran svojih meja opravka z ljudmi, ki slučajno kršijo državljanski red, marveč ker butata tu druga ob drugo dve kulturi, dva pravna pojma, dve časovni dobi: plemenski ustava in moderna država, barbarstvo in civilizacija, krvna osveta in kazenski zakon, pradoba in sedanost. Kdor, odklanjajoč moskovske šablone, zre na dno albanskih razmer, vé, da niso Arnavti, živeč v socijalnih vezah iz leta 1000, pred Kristovim rojstvom, nespravljivo razdeljeni po plemenih, narečjih in verah, še zrel niti za narodno državo naših dni. »Neodvisna«, »samostojna« Albanija, za katere zidovi se nadeja pešiča srednjeveških begov, da bo nemoteno lahko izsesavala svoje rabotnike in sužnje, ne more nikoli biti ničesar drugega kot podružnica italijanskega imperijalizma, gnezdo nemirov za njene sosedje in z obema izvor neprestanih nevarnostij za svetovni mir. In ker v resnici ni mogoča nobena idealna rešitev tega vprašanja, je še najumestnejše, ako zveza narodov izroči upravo te neutralizirane in internacionalizirane zemlje jugoslovanskim in grškim sosedom tako dolgo, dokler ne bo kot sad gospodarskega in kulturnega razvoja narodna zavest razbila in iztisnila tudi pri albanskih masah plemensko čustvo...«

Čehoslovaška ladja „Legie“ v Dalmaciji.

Iz Splita je odplulo 23. pr. m. v Sušurac s parnikom 100 oseb pozdravit prvi čehoslovaški parobrod, ki je prišel v Jugoslovansko luko. Pokrajinsko vlado je zastopal predsednik dr. Krstelj vojaško oblast general Milić z več častniki, splitsko mesto župan dr. Tartaglia, cerkveno oblast škof Carič. Na »Legie« jih je presrečno pozdravil čehoslovaški konzul Herzman: to je prvokrat, da je prišel čehoslovaški parobrod pod čehoslovaško zastavo v jugoslovanske vode. Prišel je pa, da zblizja oba naroda, da bo močna in čvrsta spona za vse bodoče čase med Jugoslavijo in Čehoslovaki. Obžaluje, da ne morejo tudi jugoslovanski brodovje ne prihaja v naše luke kot gost, ampak kot domačin v svojo hišo. Čehoslovaki naj se potrudijo za procvitanje naših luk, ki so istočasno njihove. Konzul Herzman se je pri srčno zahvalil za poset in lepe govore, na kar so gostje odpluli v Split.

Nezasluženo namigavanje.

V polemiki s »Slovenskim Narodom«, ki govori o možeh, ki so prišli v navezavi s kazenskimi zakoni piše »Slovenec« z dne 26. novembra 1920: »Kar se tiče kazenskih zakonov pa nam je znan le en slučaj soditorja g. dr. Müllerja, ki tudi gotovo ni klerikalce«.

V tem oziru ugotavljam pred vsem to, kar je znano deželni vladni ravno tako, kakor uredništvu »Slovenca«, namreč, da v času plebiscita noben soditor moje pisarne ni javno nastopil na Koroškem. Zadnji moj soditor, ki je bil meni na Koroškem v službi in na katerega »Slovenec« misli, izstopil je že junija meseca 1919 in vstopil pri deželni vladni kot član komisije, ki je popisovala škodo prizadeto od nemških Volkswehrovcev na slovenskem Koroškem leta 1919.

Kot tak je bil podrejen g. deželniemu predsedniku in je torej najmanj skrajno neokusno, če se sfera tega uradnika iz oktobra 1919, sedaj ko se govori o plebiscitu, s katerim ta uradnik nič ni imel opraviti, spravlja v zvezo z mojim imenom.

Ne samo, da se zataji s tem, da je bil on uradnik deželne vlade, je jasno, da se hoče s tem zadeti tudi mene, dasi jaz s to državno komisijo, in s tem uradnikom nisem imel nobenega stika.

Sicer pa moram resnici na ljubo priznati, da smatram jaz njegovo obzobje kot skrajno krivično, kar se

goslovanskem morju, pozdravlja pa z vsem srcem čehoslovaško zastavo, ki je tudi naša, slovenska zastava. Veruje v vetaenje velikega ruskega naroda, ki bo popravil vse krivice in pod njegovo zaščito bodo vihrale po vseh slovenskih morjih slovanske zastave. Monsignor Bučić se je ozrl na otroke, ki so odedeljeni od domovine, z nado, da tej bodo nekada dne povrnjeni. Pri častniki na ladji je govoril general Milić, povdarjajoč, da kakor so si bili blizu čehoslovaški legionarji in jugoslovanski borilci za svobodo, tako si morata biti blizu vedno Čehoslovaška in Jugoslavija. Župan dr. Tartaglia je naglašal, da čehoslovaško brodovje ne prihaja v naše luke kot gost, ampak kot domačin v svojo hišo. Čehoslovaki naj se potrudijo za procvitanje naših luk, ki so istočasno njihove. Konzul Herzman se je pri srčno zahvalil za poset in lepe govore, na kar so gostje odpluli v Split.

Ravnatoko sem prepričan, da bi bila na vsak način držala ničnostna prijava, ker je bilo postopanje skrajno pomanjkljivo, če bi se obtožbenec ne bilo svetovalo, da jo naj opusti.

Vse to pa sem zvedel šele, ko sem po obtožbi sam preštetil razodene spise in njih vsebino primerjal s tem, kar bi bil lahko iz lastne vednosti izpovedal kot priča v korist obtožbenca, če bi me bil kdo za pričo predlagal.

Interesantno na »Slovenca« izvajanjih pa je to, da se njegovo ime ne imenuje, kar je z ozirom na prej omenjene okolnosti popolnoma pravilno, pač pa se imenuje moje ime, da se tako mene spravi v stik z nekimi kazenskimi postopanjem, katero niti s plebiscitom niti z mojo osebo nima nobene zveze.

Cela postena javnost na Koroškem in drugod mi bo dala to spričevalo, da sem se postavil izven vsake stranke samo radi tega, da sem mogel delati z vsemi duhovniki v najbližji slogi za idealno smotre naše države in koroških

Slovenec; priznalo se mi bo pa tudi, da sem storil, kar je bilo v moji moči in da tega namigavanja pri svojih težkih žrtvah nisem zaslužil.

Dr. Ferdo Müller
odvetnik v Mariboru.

Mednarodna statistika duševne produkcije z ozirom na jugoslovansko.

Stj. Kuglijev »Književni vjesnik« prinaša v št. 9—10 po bernskem »Le Droit d'Anteur« daljši članek o duševni produkciji kulturnih narodov s statističnimi podatki. Dr. V. Pestri in Zagreb, ki je porabil omenjeni članek za svoje poročilo v »K. v.«, poroča, da se v bernski statistiki navaja s sumarnim pregledom le poljska književnost; o ruski, češki in jugoslovanski ni niti besede. Jugoslovani pač nimajo nobene skupne bibliografije. Od Kukuljevičeve (1860) bibliografije doslej nimajo Hrvatje in Srbi nobenega pregleda književnosti: slovenska Simonič-Slebingerjeva bibliografija, ki jo je izdala »Slovenska Matice«, pa je, žal, tudi pretrgana ter nimamo že dolgo vrsto let nikakega literarnega pregleda. Stj. Kuglijeva knjižarna in založba v Zagrebu, ki je začela šele julija 1. 1919 pod uredništvom prof. dr. V. Prestinija izdajati bibliografski list »Književni vjesnik«, ki zasleduje celokunno jugoslovansko, torej tudi slovensko književnost. Zal, da podjetje ne nahaja zanimanja in podpore, ki jo potrebuje in zasluži, dasi stane le 20 K na leto. V zvezi s tem prošnjam se založniki za »K. v.« malo brigajo, a niti vseučilišna knjižnica v Zagrebu kljub naredbi, da ji mora vsaka založba v Jugoslaviji pošiljati po en izvod, ne dobiva vseh knjig, časopisov in tiskovin, ki izidejo. Tako ni niti približno mogoče ustano-

viti število jugoslovanskih literarnih in vobče tiskanih del, listov i. dr.

V dosedanjih zvezkih 1. 1920 »K. v.« (št. 1—10) so izšli podatki o 463 knjigah, kar znaša do 70% vseduševne produkcije v Jugoslaviji od januarja do oktobra. L. 1919 (od julija do decembra) je znašalo število naših knjig 1175. Ze te dve številki dokazujeta, da je v Jugoslaviji produkcija knjig od 1919 na 1920 znatno padla. Vzrok draginja papirja in tiska. Statistika glede drugih narodov kaže sledeče številke: v Nemčiji. Avstriji in Švici se je natisnilo l. 1909 že 31.051, l. 1913 celo 35.078, l. 1914 le 29.308, l. 1916 celo le 22.020, a l. 1917 14.910 in l. 1918 14.743 knjig. K temu se pridružuje število nemških časopisov 20.000 in muzikalnih publikacij 2435. Knjigotržev in založnikov imajo Nemci 12.240 in le v Leipzigu 3114! Zjed. države so imele l. 1909 produkcijo 10.193 knjig, l. 1910 11.671, l. 1914 10.175, a l. 1918 le 8085 knjig. Časopisov na je nešteto, ker ima tudi vsaka velika trgovska hiša svoj lastni časopis. Francija je imela l. 1909 13.185, a l. 1918 le 4818 novih knjig. Najmanjše se jih je tiskalo l. 1915, ko je izšlo celo le 4274 knjig. Tako je poleg Nemčije doživela Francija največji padec produkcije knjig. Poleg Zjed. držav je na Angleškem ta padec najmanjši. Največja produkcija v Angliji je bila l. 1913, z 12.379, a najmanjša l. 1918 s 7716 knjigami. V Italiji se je od l. 1909 s 6333 knjigami dvignila produkcija l. 1914 do 11.524 knjig; to število pa je padlo l. 1918 na 5401 knjigo. Po tej statistiki se je tiskalo l. 1913 v Nemčiji največ knjig, to je 35.078; toda v Japonski se je natisnilo l. 1916 celo 49.902 knjig! Tako se menda na Japonskem največ čita in tiska!

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 1. decembra 1920.

— Državni praznik. Povodom današnjega državnega praznika je bila danes ob 10. v stolnici slovenska služba božja, katere so se udeležili deželni predsednik dr. Brejce s poverjeniki, župan dr. Ivan Tavčar z občinskimi svetniki, načelniki vseh uradov, poveljujoči general Dokič s častniki in številno občinstvo. Po cerkvenem opravilu je bila vojaška parada na Vodnikovem trgu. Mesto je v zastavah. Uradni ne poslujejo. Na šolah je pouka prost dan. Trgovina pa se nam zdi, da se obletnica državnega ujedinenja ne praznuje tako, kakor bi bilo potreba. Kriva temu je predvsem pokrajinska vlada, ki se še sedaj ne zaveda, kaj je pravzaprav državni praznik. Bistvo praznika je vendar, da miruje delo, naša vlada pa je mnenja, da je bistvo praznika — služba božja. Nadejamo se, da se bo bodoča vlada bolj zavedala svojih dolžnosti in pravočasno skrbela za to, da se bodo na primeren svečanostni način proslavljali predvsem državni prazniki.

— Poslanci z dvema mandatoma. V Sloveniji sta dobila po dva mandata socijalni demokrat Ebin Kristan in narodni socijalec Ivan Deržič. Vsek izmed teh se mora odpovedati enemu mandatu. Kakor čujemo, se odpove Ebin Kristan svojemu mandatu v Kranjskem okrožju in si pridrži mandat v mariborskem okrožju. Na njegovo mesto pride na Kranjskem minister na razpoloženje Ebin Kristan. Ivan Deržič pridrži svoj ljubljanski mandat in se odpove mandatu na Štajerskem. Na njegovo mesto pride Blaž Zupanc, brivec v Laškem.

— Neprijetna pomota. V včerajšnjem uvodnik »Narodni horozem in mi« se je vrnila prav nerodna in neprijetna pomota. V drugi koloni v tretji vrsti zgoraj bi se moral stavek »Kakor tisti kričavi, ki išče heroizma...«, kakor je že iz konteksta samega razvidno, pravilno glasil: »Kakor tisti klicar v puščavi«, kar s tem popravljamo.

— Tiskovne obravnave pred poroto. V porotnem zasedanju, ki se prične prihodnji teden, pride na vrsto tudi tiskovna pravda inž. Gustinčiča proti odgovornemu uredniku »Jugoslavije« Antonu Pesku in odgovornemu uredniku »Domovine« Milanu Plutu. Inž. Gustinčič toži radi obdolžitve, da je bil v Švici v službi, odnosno v zvezi s črnogorskim razkraljem Nikitom. Gustinčiča zastopa odvetnik dr. Milan Šubič. Obtožbenca nameravata baje nastopiti dokaz resnice. Na drugi strani pa ima baje tudi Gustinčič pripravljen obsežen material proti g. Pesku. Vse torej kaže, da bo ta tiskovna pravda nad vse zanimiva.

— Mesto volilnih kroglice lešniki. Nekje na Dolenjskem so našli v skrinjici klerikalne stranke med kroglicami tudi nar lešnikov. Očitno so kroglice nekaterim volilcem tako ugajale, da so jih pridržali in vrzeli mesto njih v volilno žaro lešnike. Da-li je volilni odbor smatral te lešnike za enakopravne in enakovredne kroglicam, nam ni znano.

— Česa se klerikalci vesele? Svoji porazov se klerikalci ne morejo veseliti, zato se tem bolj radost radi zmege — Radičevcev na Hrvatskem. Zato so včeraj nabili na cerkev pri sv. Jakovu razveseljivo vest, da so na Hrvatskem sijačno zmagali Radičevi seljaki. Seve Radič je baje za hrvatsko republiko, gotovi naši duhovniki pa tudi kar plamte navdušenja za slovensko republiko, kateri bi predsedoval kot hababurški namestnik dr. Ivan Šusteršič.

— Volilne anekdote. Na dan volitev, posebno pred volilnimi žarami se je pripetilo nešteto smešnih prislo-

rov in anekdot. Nekateri volilci so dobili močno »volilno mrzlico«. Tudi neki častljivi gospod »tehtant« so bili nervozni in so imeli to smolo, da jim je kroglica smuknila v Jerjavovo skrinjico, čeprav so že zjutraj pri maši silno grmeli proti — brezvercem. Gospod tehtant so začeli kričati in drezati v skrinjico, da bi krogljivo ven dobili. Zaman. Zlostnost so morali oditi z volišča. Neki kmetič pa je silno vzljubil »kroglico«. Po vseh žarah je podrezal in nazadnje prosil predsednika, da mu dovoli »frnikolce« vzeti domov za spomin. Tudi ni šlo!

— Kot dnevnik je prenehala izhajati »Nova Pravda«. Kakor pred volitvami, izhajala bo tudi sedaj samo kot tednik.

— Popis invalidov, vdov in sirot. Mnogi občinski uradi še doslej niso vpsalili invalidskemu oddelku poverjenstva za socialno skrb v Ljubljani izkazov o popisu vseh invalidov, vdov in sirot glasom narredbe opr. št. III 8987-20 z dne 6. septembra 1920. Rok za vpsiljanje teh izkazov je potekel že 10. oktobra t. l. Z ozirom na to, da je odvisno od socialne statistike, ki jo ima sestaviti poverjenstvo na podlagi teh izkazov, vprašanje ureditve novih doklad k pokoninam naših preskrblencev, je nujno potrebno, da zadostje vsi občinski uradi nemudoma svoji dolžnosti. Opozorjamo na to, da nosijo občinski uradi vso odgovornost za morebitne posledice, ki bi nastale vsled brezbriznosti posameznih uradov. Upoštevati morajo, da ne bo mogoče sestaviti socialne statistike in vsled tega tudi ne urediti vprašanja državnih preskrbnih tako dolgo, dokler ne bodo zbrani izkazi iz vseh občin.

— Poroka. Gosp. Martin Cvila k, trgovec in gostilničar v Jarenini, se je poročil z go. Jožico Wressnerjevo iz Plavča. Bilo srečno!

— Doklade vpokojencem. Pišejo nam: Meseca novembra so dobili povečano draginsko doklado državnih vpokojenci, vdove državnih uslužbencev in sirote, sirote brez staršev, ki imajo samo miloščino, pa prav nič. Tudi za te sirote draginja narašča od dne do dne, kakor za druge, in miloščino dobijo vendar le take osebe, ki si zaradi starosti ali oslabelosti ne morejo nič več ali vsaj malo prislužiti. Pri predzadnjem povišanju so te reve po zaslugi g. dr. Kramerja nekaj časa dobivale malo približka, a zdaj se je na nje popolnoma pozabilo. Prosimo lepo dotične gospode, ki imajo besedo v tej zadevi, naj se tudi teh usmilijo in jim dajo približek, in če ne vsak mesec, naj se jim vsaj enkrat podari kako vsota, da si nabavijo kuriva, da si oskrbe obuvalo, ker slabo, moko vreme je pred durmi.

— Ukinitje poštne nabiralnice in razširjenje selske službe. S 30. novembrom 1920 se ukine poslovanje poštne nabiralnice Babno polje ter s 1. decembrom t. l. izpremeni pri kr. poštнем uradu Stari trg pri Rekiu dostavljanje poštinih pošiljatev po selskem pismonošju sledeče: I. okraj: Markovec, Vrhnika, Viševak, Pudoč, Nadlesk, Podcerkev, Dane, Skrlje, Laze, Jezero; II. okraj: Podub, Smarata, Kozarišče, Iza vas, Podgora, Vrh, Babna Polica, Babno Polje, Bukovica. Dostavljanje se bo vršilo po prvem okraju vsak ponedeljek, sredo in petek, po II. okraju vsak torek, četrtek in sobota.

— Prihodnje občinske volitve v Ljubljani. Za presojo razmerja med strankami v Ljubljani je zanimiv rezultat, če bi veljal za občinske volitve stari proporcijni sestav in bi bile stranke enako močne kakor pri volitvah v konstanto. V tem slučaju bi bil volilni količnik (45 mandatov + 1) določen z 8804 : 46 = 191 in bi dobile stranke:

JDS	3196 glasovi	16 mandatov	+ ostanek	140
SLS	1762	9	"	43
RS	1439	7	"	162
NIS	1183	6	"	43
JSB	1153	6	"	12

To bi bilo skupaj 44 mandatov. Preostali mandat bi dobili komunisti z največjim preostankom 162 in bi imeli 8 mandatov.

— Namen, razvoj in organizacija obrtnega in strokovnega šolstva drugod in pri nas. Spisal Mihael Presl, profesor na državni obrtni šoli v Ljubljani, 1920. Založil Urad za pospeševanje obrti kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani. Natisnila »Učiteljska tiskarna«. Urad za pospeševanje obrti je storil izdajo zgoraj omenjene knjižice veliko uslugo slovenskemu obrtnemu in trgovskemu občinstvu, kakor tudi državi sploh, kajti razvita obrt in industrija je eden glavnih faktorjev cele narodne obrane. Ker je obrt in industrija tako važna za razvoj in obstoj države, zato je predvsem potrebno, da se državljani zavedo pomena in velike važnosti obrtnega (strokovnega) šolstva, ki v prvi vrsti pospešuje razvoj obrti, trgovine in industrije in s tem blazostanje cele države. Pisatelji je svojo izvrstno razpravo razdelil v dva dela. V prvem delu nam dokazuje, kak velik pomen pripisujejo druge države obrtnemu šolstvu in v drugem delu nam podaja navodila, program in načela, po katerih naj uravnomo svoje obrtno šolstvo. V prvem delu nam torej v kratkih preglednih stavkih oriše zgodovino, razvoj in organizacijo obrtnega šolstva v posameznih modernih državah kakor na Francoskem, Angleškem, v Belgiji, v Švici, Nemčiji in Rusiji, Ameriki in bivši avstro-ogrski monarhiji. Naravnost čuditi se moramo, kaj vse so ustvarile te države na obrtnem polju. Kdor se le količkaj zanima za razvoj svetovne industrije in obrti, ta naj prebere prof. Preslovo knjižico, ki mu bo gotovo nudila silno mnogo veleinteresanega in koristnega. Z organizacijo obrtnega šolstva v bivši Avstriji se pisatelji peča malo bolj obirno, to pa iz raznih tehničnih razlogov, predvsem pa zaradi tega, ker je Avstrija na obrtnem polju izrabila vse dobre naprave in iznajdbe in ker smo mi tudi dediči avstro-ogrske države. Zlasti poglavje, ki vsebuje Avstrijo je za nas velezanimivo. V drugem delu svoje programatične razprave nam podaja pisatelj nekaj smernic o organizaciji obrtnega in strokovnega šolstva v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Navaja nam najprvo določanje učne institucije, nato obravnava upravo in program obrtnih šol. Za splošnimi načeli nam naliza posebna načela, misli in razne predloge, za organizacijo obrtnega šolstva. Razloži nam pomen višjih obrtnih in tehničnih srednjih šol, nadalje delovodskih šol. Nato nam razlaga potrebo strokovnih šol za posamezne obrtne panoge kakor za fino mehaniko, keramiko, optiko, za glasbene instrumente, za razne lesne, kovinske in usniarske obrti, za žensko in moško domačo kakor tudi tekstilno industrijo. Posebno važni so specialni strokovni tečaji za elektrotehniko, za nove stavbne načine kakor za železobetone, za nove stroje, za gradnjo turbin (parnih), vodnih, plinskih; za gradnjo avtomobilov kakor tečaj za prometna sredstva splošno (železnice, pošta, telegraf, telefon itd.). Govori na kratko o potovalnem pouku in bolj na široko o obrtno-nadaljevalnih šolah. Poudarja zlasti pomen centralnih zavodov za vse večje obrtne in strokovne šole. Končno omenja velik pomen obrtno-strokovne literature za učence kakor tudi za mojstre. Opozori tudi na veliko važnost temeljite izobrazbe strokovnega učitelstva. Sprožil je tudi velevažno misel o obrtnih državnih ustanovah za učence, absolutno obrtnih šol, ki bi se s pomočjo štipendij še na tujih strokovnih šolah specializirali v svojih strokah.

— Knjižica je jasno pisana in le želiti je, da si jo vsak slovenski obrtnik nabavi. Upajmo, da obrodijo mnogo dobrega sadu narodu in cel državi v korist. — Dr. Moravski.

— Koltnska tovarna kavlnih primest

je naklonila dijaški kuhinji »Domovina«

podpora 600 K. Želeli je, da jo posnemajo

tudi druge tverde, ker ima »Domovina«

mного podpirancev, dohodkov pa zelo malo.

— O izumu proti trčenju vlakov.

Prvi, ki je dobil ta Maslov izum in

mu napovedal veliko bodočnost, je bil

strojni ravnatelj južne železnice na Du-

naju strojni inženir F. Grundner. Tra-

gična usoda pa je hotela, da mož ni do-

livel uvedbe tega izuma, za katerega se je toliko zanimal, ker je pozneje, ko se je vozil z Dunaja v Ljubljano, trčil njegov vlak ob drugega in se je mož ponesrečil. Ko so se uredile razmere, ki so nastopile ob vojnem prevratu, pa sta spoznala veliko važnost tega izuma za železnice načelnika novega ravnanja južne železnice v Ljubljani: centralni nadzornik inž. M. Schneller in centralni nadzornik inž. J. Šega, nakar je bil izum praktično in s popolnim uspehom preskušeni pri voznih brzovlakovih strojih. Brzovlakovi stroj, s katerim so poskušali izum proti trčenju vlakov, pa je bil takrat baš popravljen, ker je ne dolgo prej peljal orientekspres in pri tem tudi trčil v Zidanem mostu ter postal zaradi dobljenih poškodb za vožnjo nesposoben.

— Velike tatvine na glavni pošti. Že večer smo kratko zabeležili o velikih tatvinah na pošti. Kakor smo informirani, je bila tekom zadnjih dni aretirana cela vrsta poštinih uradnikov, obdolženih raznih manipulacij z ame-

rikanskimi pisli. Uradniki so navadno odnašali pisma Amerikancev na svoje domove, kjer so jih potem odpirali in jemali notri priložene dolarje. Na ta način so spolirali veliko množino pisem, a bili so tako brezbržni in neprevidni, da so spolirana pisma puščali kar doma, ne da bi jih na kak način uničili. Dvema uradnikoma je že sedaj dokazano, da sta si na ta način prilastila okoli 50.000 K. Vsi so živeli prekorazmerno, razkošno in elegantno. Noč in dan so veseljačili ter kupovali svojim ljubimcem zelo dragocene nakite, zlatino in briljante. Celokupna škoda se ni popolnoma dognana. Kolikor se da poizvede iz sedanjega položaja, znaša več sto tisoč kron.

— Tatvina usnja na progi. Na progi Videm - Zagreb je iz tovornega vialak št. 543 bila ukradena velika množina usnja. Dve bali črne usnje sta izginile. Eno balo v teži 88 kg in vrednosti 38.000 K so sedaj našli. Poizvedbe po storilcih in po drugi bali so doslej ostale brezuspešne.

Izid volitev v konstituanto.

IZID VOLITEV ZA KRANJSKO VOLILNO OKROŽJE.

(Po uradnem poročilu.)

Rezultat volitev v konstituanto za volilno okrožje Ljubljana - Novo mesto (Kranjsko volilno okrožje) je na podlagi uradnega skrutinija glavnega volilnega odbora nastopen: Oddani glasovi v polit. okraju:

1. Cerknica	2478
2. Črnomelj	3828
3. Kamnik	7214
4. Kočevje	5437
5. Kranj	9035
6. Krško	8297
7. Litija	6431
8. Ljubljana - okolica	10.840
9. Novo mesto	7291
10. Radovljica	6500
Skupaj	67.351

Količnik znaša 5612, za kvalificirane 22.540. Izvoljenih od SLS 5 poslancev s splošnimi poizili. 1 kvalificiran, skupaj 6; SKS 3 poslanci s splošnimi poizili. 1 kvalificiran, skupaj 4; JDS 1 poslanec s splošnimi poizili. 0 kvalificiran, skupaj 1; JSDS 1 poslanec s splošnimi poizili. 0 kvalificiran, skupaj 1; NSS 0 poslancev s splošnimi poizili. 0 kvalificiran, skupaj 0; KSJ 2 poslance s splošnimi poizili. 1 kvalificiran, skupaj 3. 12 poslancev s splošnimi poizili. 3 kvalificirani, skupaj 15.

Izvoljenih je torej 8 klerikalcev, 5 socialistov, 4 samostojni kmetje, 1 demokrat in 1 narodni socialist. Izvoljeni so torej klerikalci Ivan Rožkar, Fran Pišek, Jožef Klekl, Martin Kranjc, Vladimir Pušenjak, Josip Skaberne, dr. Korošec in dr. Hohnjec; socialisti: kmetje: Etnin Kristan, Filip Kisoar, Jožef Kopač, Rudolf Golouh in dr. Milan Korun. Samostojni kmetje: Ivan Urek, Josip Drogenič, Ivan Mermolija in dr. Bogumil Vošnjak. Komunisti: Miha Koren, in dr. Milan Lemež. Ker je dr. Lemež izvoljen v Ljubljani, se odpove temu mandatu in pride na njegovo mesto slikar Ferdo Vesel; demokrat dr. Vekoslav Kuvovec in narodni socialist Ivan Deržič, ki se odpove temu mandatu, ker je izvoljen v Ljubljani.

IZID VOLITEV V MARIBORSKEM OKROŽJU.

— Maribor, 30. novembra. Uradni izid volitev še vedno ni razglašen. Po doslej znanih podatkih je dobila:

klerikalna stranka	28.894 glasov
soc.-dem. stranka	21.284 glasov
sam. kmet. stranka	17.322 glasov
komunisti	5658 glasov
demokrat. stranka	4589 glasov
nar. socialna stranka	2368 glasov
prekmurska stranka	1971 glasov

Izvoljenih je torej 8 klerikalcev, 5 socialistov, 4 samostojni kmetje, 2 komunisti, 1 demokrat in 1 narodni socialist. Izvoljeni so torej klerikalci Ivan Rožkar, Fran Pišek, Jožef Klekl, Martin Kranjc, Vladimir Pušenjak, Josip Skaberne, dr. Korošec in dr. Hohnjec; socialisti: kmetje: Etnin Kristan, Filip Kisoar, Jožef Kopač, Rudolf Golouh in dr. Milan Korun. Samostojni kmetje: Ivan Urek, Josip Drogenič, Ivan Mermolija in dr. Bogumil Vošnjak. Komunisti: Miha Koren, in dr. Milan Lemež. Ker je dr. Lemež izvoljen v Ljubljani, se odpove temu mandatu in pride na njegovo mesto slikar Ferdo Vesel; demokrat dr. Vekoslav Kuvovec in narodni socialist Ivan Deržič, ki se odpove temu mandatu, ker je izvoljen v Ljubljani.

REZULTAT VOLITEV V USTAVOTVORNO SKUPŠČINO.

V celokupni kraljevini.

— Beograd, 30. nov. Kakor znano, šteje ustavotvorna skupščina 419 mandatov. Po podatkih, ki jih je doslej prejelo ministrstvo notranjih del, se mandati razdelje med posamezne stranke tako-le:

radikalna stranka	96
demokratska stranka	95
komunisti	52
Radiceva seljačka stranka	46
neodvisne kmetijske stranke (srbske, slovenske in hrvatske)	42
Jugoslovanska muslimanska organizacija	28
Klerikalne stranke (SLS in hrvatska pučka stranka)	24

socijalni demokrati	10
Hrvat. težaška stranka v Bosni	5
Hrvatska zajednica (skupina bana dr. Laxinje)	4
Bunjevci	4
Hrvojeva skupina	4
Republikanska stranka (skupina Prodanović)	4
Narodno socijalna stranka (Deržič)	2
Dr. Ante Trumbić	1
Srbska liberalna stranka (Ribarac)	1
Frankovci	1

V Srbiji.

— Beograd, 30. novembra. Bivša kraljeva Srbija tvori 29 volilnih okrajev s 158 mandati. Od teh mandatov je dobila:

Demokratska stranka	55
Radikalna stranka	53
Komunistična stranka	28
Zemljoradniška stranka (samostojna kmetjska)	16
Mohamedanci v Macedoniji	3
Republikanska Prodanovičeva	2
Stojan Ribarac	1

Na Hrvatskem.

— Zagreb, 30. nov. Hrvatska s Slavonijo tvori 9 volilnih okrajev s 93 mandati. Mandati so razdeljeni tako-le:

Radiceva stranka	46
Demokratska stranka	19
Radikalna stranka	7
Komunisti	7
Hrvat. zajednica (dr. Laxinja)	4
Hrvojeva skupina selj. stranke	4
Klerikalna stranka (hrv. pučka)	3
Zemljoradniška stranka	3
Socijalni demokrat	1
Frankovec	1

V Bosni in Hercegovini.

— Beograd, 30. novembra. Bosna in Hercegovina sta razdeljeni v 6 volilnih okrajev in imata 63 mandatov. Ti mandati se razdelje tako-le:

Muslimanske stranke	25
Radikalna stranka	12
Težaški Savez (demokratski)	11
Demokratska stranka	3
Hrvatska težaška stranka	6
Hrvat. pučka stranka (klerikal.)	3
Komunisti	3

V Dalmaciji.

— Split, 30. nov. V Dalmaciji je bilo oddati 11 mandatov. Dobili so:

Težaška stranka (samostojna kmetjska stranka)	3
Hrvat. pučka stranka (klerikal.)	3
Demokratska stranka	1
Radikalna stranka	1
Hrvatska zajednica	1
Nestranska skupina	1
Komunisti	1

V Črni gori.

— Cetinje, 30. novembra. Izmed 10 mandatov, ki pripadajo Črnigori, so dobili:

demokratska stranka	4
komunistična stranka	4
radikalna stranka	1
republikanska stranka	1

V Bački in Banatu.

— Beograd, 30. novembra. Izmed 44 mandatov, ki pripadajo Bački in Banatu, so dobili:

radikalna stranka	22
demokratska stranka	10
Bunjevci	4
seljačka stranka	3
socijalno-demokratska stranka	3
komunisti	2

— d Zagreb, 30. novembra. »Riječ poročila iz Cetinja, da so po končnem rezultatu v Črnigori pripadli demokratom trije mandati, demokratiskim disidentom eden, komunistom štiri, republikancem eden in radikalcem eden mandat.

— d Split, 30. nov. Končni izid volitev je nastopen: Večino so dobili kandidati težaške stranke, in sicer so izvoljeni Franjič, Višalović in Lovričević. Ljudska stranka je dobila tri mandate in ne kakor je bilo prvotno javljeno štiri, ter so izvoljeni od ljudske stranke v ustavotvorno skupščino Milanović, dr. Masari in

dr. Dulbić. Ostale stranke so dobile po en mandat, in sicer je bil izvoljen dr. Trumbić, ki je kandidiral na prvem mestu vseh strank ter je pridobil 33.000 glasov. Poleg tega so še izvoljeni radikalec Liuba Jovanović, demokrat dr. Krstelj in dr. Drinković na svoji samostojni listi.

— Beograd, 30. nov. Po zad-

Najnovejša poročila.

ŠE ENKRAT APEL NA NAROD?

— d Zagreb, 30. novembra. »Narodno Delo« prinaša informacije iz Beograda, da se v tamošnjih političnih krogih zelo komentirajo volilni rezultati ter se smatra, da bo konstituanta morala dati dokaz, da res more delati. Ako bi se pokazalo, da se v konstituenti na temelju današnjega razmerja strank ne more priti do rezultata, bi bile potrebne nove volitve.

OSTAVKA KABINETA.

— d Zagreb, 30. novembra. »Več« javlja iz Beograda: Obstaja nakana, da ves kabinet poda ostavko. Dr. Vesnić stoji na stališču, da, ker nekateri ministri niso bili izvoljeni v konstituanto, ima kot ministrski predsednik dolžnost, da poda ostavko kabineta, ki se pričakuje jutri. Voditelji demokratske in radikalne stranke kot dveh najmočnejših frakcij so povabljeni v Beograd, da se sporazume glede postopanja. Z drugimi strankami pa se bodo vršila pogajanja preko vlad v Zagrebu, Sarajevu in Ljubljani. V političnih krogih se misli, da se bo sestavila provizorična vlada, ki bo vodila posle samo tako dolgo, dokler se ne sestane konstituanta, iz katere bo izšla nova vlada.

SPORAZUM MED DEMOKRATI IN RADIKALCI.

Beograd, 30. novembra. Pri volitvah v ustavotvorno skupščino ni izvajala nobena stranka absolutne večine. Ker je ustavotvorna skupščina potrebovala dve tretjini poslancev, da glasujejo za ustavo, se sodi, da bo došlo do sporazuma med radikali in demokrati, kateremu sporazumu se bodo pridružili tudi agrarni poslanci in muslimani, morda tudi socijalni demokrati. Ako bi bil takšen sporazum nemogoč, bo konstituanta razpuščena in razpišejo se nove volitve.

VLADNI NAČRT O USTAVI. — BEOGRAD, ZAGREB IN LJUBLJANA PRESTOLNA MESTA.

Beograd, 30. novembra. Danes se je vršil ministrski svet, ki je razpravljalo o načrtu državne ustave. Po tem načrtu se ima država razdeliti v pokrajine, ki naj obsegajo najmanj 200.000 in največ 600.000 prebivalcev. Mesta Beograd, Zagreb in Ljubljana se proglašajo za prestolna in svobodna mesta z obsežno samoupravo. Izjemoma smejo pokrajine, kjer se nahajajo prestolna mesta, obsegati teritorij do 800.000 prebivalcev. Pokrajine bodo imele svoje pokrajinske zbornice, v katerih pa se bodo reševala samo gospodarska vprašanja. Predlog glede avtonomije posameznih dežel, kakor je bil predložen po klerikalnih in hrvatskih ministrih, je bil odklonjen. Prihodnji ministrski svet se vrši v četrtek.

OTVORITEV USTAVOTVORNE SKUPŠČINE. — NOVE VOLITVE NA TEMELJU NOVEGA VOLILNEGA REDA.

Ustavotvorna skupščina je sklicana na dan 12. decembra. Kot starostni predsednik bo fungiral, kakor se sodi, Nikola Pašić. Skupščina bo otvorena s prestolnim govorom regenta Aleksandra. Ako bi se izkazalo, da bi ne bila konstituanta sposobna za delo, se razpišejo nove volitve najbrže na temelju novega volilnega reda.

DEMOKRATSKI POSLANCI NA HRVATSKEM.

Zagreb, 30. novembra. Na Hrvatskem so izvoljeni tile demokrati: Svetozar Pribičević, Milan Pribičević,

njih vesteh, ki pa še niso popolne, je izid volitev v državni nastopen: radikali 95, demokrati 86, demokratiski disident 1, komunisti 53, socijalni demokrati 9, narodni socialisti 2, radikalec 47, zemljoradniška stranka 44, ljudska stranka 22, hrvatska zajednica 4, muslimani 25, izvenstranke 1.

Valerijan Pribičević, dr. Milan Rojč, dr. Srdjan Budisavljević, dr. Tomljenović, dr. Lukinić, Juraj Demetrović, Milorad Drašković, Večeslav Wilder, dr. Kučić, seljak Bradica, dr. Henrik Krizman in dr. Grga Anđelinović.

D' ANNUNZIJEVA VSTRAJNOST PROTI RAPALSKI POGODBI.

Trst, 30. novembra. Vladni krogi so že trdno upali, da ukončijo D' Annunzio. Kazalo se je že tudi, da D' Annunzio omahuje, ali končno je izbruhnila iz njega pustolovska strast in pripravlja se na nova podjetja proti rapalski pogodbi. Večerja je bil razdeljen po mestu D' Annunzijeve manifest, ki pravi Italijanom v Julijski Benečiji, da bo kmalu izvršen delikt (izvršitev rapalske pogodbe). Pozdravljajo jih na smrt obsojeni. Oni, ki se je imenoval »il vincitore di Vittorio Veneto«, ima nalog, da zavzame Krk in Rab z vsakim sredstvom ter izroči Srbu ta dva italijanska otoka, poskropljena z italijansko krvjo. Pripravljajte se na aneksijo. Zmaga bo razbita z izdajstvom. Istočasno je prišla vest, da D' Annunzio trdno vstraja v boju proti rapalski pogodbi. Izjavil je: Popolna žrtve je vedno bodoča zmaga!

Reka, 30. novembra. Na demarkacijsko črto so prišli karabinjerji, kar je vzbudilo vznemirjenje v mestu. Čete so razpostavljene in pripravljene za odpor. V gledališču Fenice je bil shod, na katerem so govorniki naglašali, da se Reka mora upirati pogodbi. Stotnik Host-Venturi je slovesno izjavil, da obrambe mesta, izročene mu od poveljnika, ne zapusti nikdar. Odradil je poziv pod orožje za vse meščane od 18. do 52. leta.

Trst, 30. novembra. General Cavaglia je čital D' Annunzijeve manifest je izjavil, da on rad odstoji s svojega sedanjega mesta, ako je to potrebno, da D' Annunzio in njegove čete izpremene svoje stališče namram rapalski pogodbi, da tako prepreči domovini nove boli, izjavlja pa, da noben Italijan, pa naj bo še tako velik, ne more postavljati svoje volje nad voljo domovine. — Italijanski nacionalisti so navdušeni za D' Annunzija, drugi meščani, ki trezno sodijo, vidijo pred seboj nove težke čase, ako se bodo še nadaljevali D' Annunzijeve pustolovščine, ki so prav vseč tudi italijanskim državljanom v Rimu, kakor hitro snajemo s seboj službeno krinko.

Zader, 30. novembra. Voljaštvo je sicer po večini naveličano vojne, ali oficirjev, ki se jim godi izredno dobro, ker žive fino pa nič ne delajo, je 90% za D' Annunzija in njegova nova podjetja navdušenih. Dobrovolci in arditii so na strani D' Annunzija. Ni izključeno, da bo morala naša vojska s silo osvoboditi naše kraje od nasilnežev, ki so se nam zafedli v vrat. Admiral Millo se drži dvoumno. Fašisti trde svečano, da sta Nillo in D' Annunzio popolnoma sporazumljena. Pričakuje se njunega udarca, ko pride ukaz italijanskemu voljaštvu, da naj zapusti Dalmacijo.

ČEŠKOSLOV. POSLANIK V BFR-LINU.

— d Praga, 30. novembra. »Tribuna« javlja, da je designirani češkoslovaški poslanik v Berlinu, Vlastimil Tusar odločil svoj poslanski mandat.

AVSTRIJA IN ZVEZA NARODOV.

— d Ženeva, 30. nov. Ker je, kakor je bilo že javljeno, Jugoslavija opustila svojo prvotno opozicijo proti sprejemu Avstrije v zvezo narodov, je na današnji komisijski seji tudi Češkoslovaška dala svoje privolenje. Ker so razen Avstriji sosednjih držav tudi vsi njeni bivši sovražniki pristali na to, da se Avstrija sprejme v zvezo narodov, se more smatrati sprejem te države kot brezpogojno zagotovljen.

Kultura.

Drama:

Sreda, 1. decembra, Hasanaginica. Slavnostna predstava. Izv. ab. Četrtek, 2. decembra, Bobrov kozuh, Red E. Petek, 3. decembra, Sen kresne noči v opernem gledališču ob dramskih cenah. Red C. Sobota, 4. decembra, Bobrov kozuh, Red D. Nedelja, 5. decembra, Figaro se ženi. Izv. ab. Ponedeljek, 6. decembra, Pohujšanje v dolini šentlorski. Red B.

Opera:

Sreda, 1. decembra, Dalibor. Slavnostna predstava. Izv. ab. Četrtek, 2. decembra, saprto. Petek, 3. decembra, Sen kresne noči dramska predstava. Red C. Sobota, 4. decembra, Rigoletto. Red A. — Pevski zbor »Glasbene Matice«. Vsi obolelosti pevovodje se današnja pevaka vaja ne vrši. Prihodnja vaja bo v petek, za ženski zbor ob 6, za moški ob 8. sverer. Nedelja, 5. decembra, Vesele žene windsorske. Izv. ab. Ponedeljek, 6. decembra, saprto.

— Predprodaja vstopnic za Matični koncert. Orkestralno društvo Glasbene Matice namerava prirediti 13. decembra simfonični koncert pod vodstvom profesorja Jeraja. Na sporedu so skladbe Čajkovskega, Liszta in Šerjancja. Koncerti, zlasti orkestralni, so zvezani z ogromnimi stroški, katere je mogoče kriti le, če je koncert razprodan. Cene parternih sedežev v unisoni dvorani so 50, 40, 30, 25 in 20 kron, cene balkonskih sedežev 30 in 20 K, cene galerijskih sedežev 10 K in stojšča 8 in 4 K. Pri teh cenah bi se pri razprodani dvorani inksiralo toliko, da bi bilo mogoče kriti izdatke za koncert. Glasbena Matice pri sedanjih razmerah ne reflektira na nikak dobiček iz svojih koncertov, toda v izgubo pa koncertov pri vsi svoji poštovanosti vsled skrajno slabega lastnega finančnega položaja prirediti ne more.

Vstopnice za koncert se bodo v soboto, 27. t. m. pričele prodajati v trafikah v Prešernovi ulici št. 54. Ako bo najkasneje do 8. decembra prodani vsaj štiri petine vseh vstopnic, se bo koncert vršil, drugače pa ne. Glasbena Matice upa, da bo občinstvo pokazalo, da zna ceniti veliki kulturni pomen Matičnih koncertov. (K)

— Društvo slušateljev filozofske fakultete priredi III. javno predavanje pod naslovom »Telo in duša«. Predava g. univ. prof. dr. France Veber. Predavanje je razdeljeno na 4 dele in sicer: I. v petek 8. dec. ob 8. uri zvečer: Bistvo duševnosti. II. v sredo 8. dec. ob 10. uri dop.: Lastno stališče napram metafizičnim hipotezom o razmerju med dušo in telesom. III. v nedeljo 12. dec. ob 10. uri dop.: Brezčasna harmonija med duševnim in ne duševnim svetom. IV. v četrtek 16. dec. ob 8. uri sv.: Stopnje življenja in pomen kulture. Posebna vabila se ne bodo razpošljala. Vsa predavanja se vršijo v zbornici na univerzi (deželni dvorec). Vstopnina: sedež K 5, stojšče 3 K. Predprodaja vstopnic pol ure pred začetkom vsakega predavanja. Predavanja bodo poljudno - znanstvena in tako razumljiva in dostopna vsakomur. — Odbor.

— Uduženje jugoslovanskih likovnih umetnikov. Predela za to veljavno uduženje napreduje povoljno. V nedeljo 21. t. m. so se zbrali v srebrni dvorani hotela Union umetniki iz cele Slovenije ter so se zedinili v tem, da z malimi nebitvenimi spremembami sprejmejo načrt pravil za to uduženje, kakor je bil sestavljen na sestanku delegatov v Zagrebu. Po tem načrtu bo uduženje združilo vse likovne — izraz »likovne« za vpadljivo ali obrazujočo, ki so ga uveli Srbi in Hrvati se je sprejel tudi v slovenski prevod pravil — izraz naše države in sonarodnjake izven države v eni edinstveni organizaciji, kateri bo glavna svrha delovati v prid razvitku umetnosti s pomočjo prosvetnemu ministru prideljenega umetniškega sveta. O Božiču se ima vršiti v Zagrebu prvi splošni umetniški kongres. Na tem bodo zastopali slovenske umetnike gg. Costaperaria, Jakopič, Kos, Santel in Vavpotič. Pričakuje se, da bodo Slovenci prihletli takrat v večjem številu v Hrvatsko prestolnico, kajti za medsebojno zblizanje je najprej potrebno medsebojno spoznavanje.

— Umetniški parlament. »U. J. L. U.«, ki se snuje z veliko vmeno s so delovanjem vseh umetniških krogov v naši kraljevini obeta roditi najlepši sad. Kakor smo že javili, se bo vršil o Božiču v Zagrebu I. kongres jugoslov. likovnih (upodabl.) umetnikov, v katerem bodo zastopani vsi umetniki po delegatih. Ti delegati bodo kot izvoljeni poslanci tvorili nek umetniški parlament, ki bo vzel v svoje roke vse važnejše umet. zadeve sploh, kakor na pr. oddajo javnih naročil, razpis konkurence za državne in druge javne namene, podpiranje umetniških korporacij in podjetij, umetniško šolstvo in um. vzgojo sploh, socialno skrbstvo za umetnike itd. Srbski umetniki so izvedli že podrobne načrte za izvršitev tega programa s pomočjo umetniškega sveta, ki bi naj bil prideljen prosvetnemu ministru. Zadnji cilj uduženja je dosega preustrojitve tega ministrstva v ministristvo za prosveto in umetnost. Če se to doseže bo razvoj umetnosti postavljen na popolnoma druge noge. S tako uvedbo bomo Jugoslovenci prednjačili vsem državam v Evropi. Talentov imamo mnogo: če bo vsakemu dana prilika, da se razvije po svojih sposobnostih, bo mogoče v razmeroma kratkem času nadoknaditi, kar smo v času suženstva zamudili. Razume se, da je ta umetniški pokret pop. izvenstrankarski, in umetniki pričakujejo, da bodo našli razumevanje in podporo za svoje načrte pri poslancih in ministrih vseh strank.

— II. Kongres Jadranskega zbora se vrši v Zagrebu dne 5. in 6. decembra. Na predvečer dne 4. decembra se vrši sestanek zaupnikov. Kongresa se udeležijo delegati in zastopniki neodrešenih krajev Primorja in Koroske ter zastopniki političnih strank Jugoslavije. Na kongresu se bo razpravljalo in sklepalo o vseh vprašanjih, ki so postala vled sklepa miru v St. Margheriti aktualna. Tajništvo Jadranskega zbora v Ljubljani.

— Fr. Rojce: Tončkove sanje na Miklavžev večer. Mladinska igra v 3. dejanjih. Vpodbila J. Erbenk in Fr. Rojce. Založila Ig. pl. Kleinmayr in Ferd. Bamberg v Ljubljani. Knjiga ima 128 str., 10 podob, dodatek z glasbenimi točkami in stane lično vezana 20 K. Ta nova mladinska knjiga bo brez dvomno lep in primeren književni dar slovenski mladini za Miklavžev god in Božič. Zaraditga knjigo toplo priporočamo slovenskemu občinstvu v nakup.

— »Tehničkog Lista« št. 22. ima to-le vsebino: Prof. dr. ing. Milutin Milanković: O novem načinu gradjenja u Austriji. — Ing. Boža Petrović: Aluminijum i njegove legure. — Dr. Stanko Plivelić: O državnem nadzoru električnih uređaja. — Ing. Mika Dimitrijević: Državna elektrifikacija zemlje. — Sručne vesti: O zakonu Hooke. — Elektrifikacija francuskih železnica. Državni zavod za istraživanje ugljena u Čehoslovačkoj. — Produkcija avijačkih motora i aeroplana u Francuskoj. — Razne vesti: Jugoslovanska tehnička terminologija. — Novi ovlášteni civilni inženjeri i arhitekti. — Beleženje stanja vode na Dunavu i Savi. — Prva jugoslovanska tvorica stakla za prozore. — Uredba o pomaganju gradjena novih stanova. — Imenovanja. — Bibliografija. »Tehnički List« izlazi dvaput mesečno. Godišnja pretplata 80 dinara ili 320 krona.

— »Jugoslovanska šuma« prvi in edini strokovni tednik v Jugoslaviji za vsestransko obravnavo vseh gospodarstvenih vprašanj v državi in za najtočnejšo informacijo tu in inozemstvu, je začel izhajati v Zagrebu. Priporočamo

za naročitev, sodelovanje in oglaševanje v vseh v poštev prihajajočih kulturnih jezikih. Posebna redakcija za Slovenijo. Naročnina stane letno 50 di-

narjev, polletno 25 dinarjev. Oglasi K 3 za cm². Posamezna številka 6 K. Uredništvo Kaptol. 27 Uprava Kaptol 18, Zagreb.

Gospodarske vesti.

— g Varstvo patentov, vzorcev in znamk. Pod imenom »Uredba o zaščiti industrijske svojine« objavljajo »Službeni Novine« v broju 265 obširna določila o varstvu patentov, vzorcev (modelov) in varstvenih znamk. Naredba ima tudi določila o tem, kako se uredi uprava te pravne stroke. Sedež uprave bo v Beogradu, in sicer bo poseben oddelek v trgovinskem ministertvu. Pristojnost novega urada obširja celo državo. Novi predpisi stopijo v veljavo trideset dni po razglasu zakona v »Služ. Novinah«. Objava je bila v izdaji z dne 27. novembra 1920. Za stare patente, vzorce in marke pri naša naredba posebna določila.

— g O socializaciji. O nemškem gospodarskem položaju, zlasti v montanski industriji je imel generalni ravnatelj železarn in jeklarne v Haspu govor, v katerem je izjavil: Po večini, in ne samo delojemalci, sploh ne vedo, kaj zahtevajo s socializacijo gospodarstva s premožem. Izvesti se ne da s praktičnimi rezultati, to je s povišanjem produkcije, kajti socializirano rudarsko podjetje sploh ni sposobno za življenje. Mnogo podpravljenih podjetij je takoj propadlo. Flasko tiči v sistemu, ki izključuje inicijativno posameznika in veže moči podjetnika. Mnogim ugaja socializacija premožega raditeja, ker mislijo, da je premoželo zelo dobičkonosno in da bo še mnogo let nemški premož na svetovnem tržišču igral precejšnjo vlogo. Nič ni bolj nesposoben nego to. Res je, da je na vsem svetu pomanjkanje premožja in da moramo v Nemčiji kupovati premož po šestkratni ceni nemškega premožja, ako hočemo obdržati v obratu eksporta sposobna podjetja Belgija in Francija bosta kmalu prenapolnjeni s premožem. Francoska in belgijska industrija sta vsled znižanja cene za premož in koks znižali tudi cene za železne fabrikate ne le v to svrhu, da laže nakupujejo, marveč tudi da laže eksportirajo. Vsled tega izgubi Nemčija naročila za izdelane fabrikate in inozemstvo in velik del industrije bo postal. Ker sta po sedanjih zakonih že vprašanje cen in razdelitev premožja položeni v roke države, naj bi se spoznavali v socializaciji našel v tem, da bi bili delavci deležni čistega dobička in bi postali interesentje za dobičkanost. Socializacija v poznejšem času je mogoča samo skupno s socializacijo v Angliji, Belgiji in Ameriki. Dežela, ki bi prednjačila, bi bila izgubljena.

— g Plačilo davka na vojne dobičke za leta 1914—1917. To plačilo se je imelo izvršiti v zmislu deloma že dostavljenih plačilnih nalogov brezprizivno tekom 8 dni. Na intervencijo nekaterih mest pa je generalni ravnatelj direktorij davkov odredil brzojavno na vsa finančna ravnanstva, da se ima to plačilo izvršiti v treh obrokih in sicer se ima plačati prvi obrok v znesku 50% tekom 8 dni po vročitvi plačilnega naloga. Drugi obrok v znesku 25% v nastopnih dveh mesecih in poslednji obrok v nadaljnjih dveh mesecih. Onim, ki bi mogli dokazati, da se ne morejo držati določenega roka, more finančno ravnanstvo dovoliti, da plačajo zadnji obrok najkasneje v osmih mesecih od dneva vročitve plačilnega naloga.

— g Blago za Beograd. Presburo javlja: Ravnanstvo državnih železnice objavlja: Prepoved sprejemanja blaga in trgovinskega brutta za Beograd loco in transit, katero se odposlaja iz ozemlja severno od Beograda, je podaljšana do vstevši 4. decembra. Od prepovedi je izvzet samo živi bruto, premož ter vojaške in železniške pošiljatve, ki se bodo v prihodnjem lahko sprejemale v neomejenih količinah in ki se bodo transportirale.

— g Monopoliziranje bioskopov. Pogonja med zastopniki naše vlade in predstavniki švicarske finančne skupine za vključitev velikega posojila v podporo vseh kulturnih ustanov v naši kraljevini so končana. Posojilo bo znašalo 500 milijonov švicarskih frankov in je nam odstopljeno za 25 let brez obresti. Ako bo potrebno, se posojilo še poveča. Zato dobi ta skupina poleg že obstoječih bioskopov monopol svojih filmov v naši državi. Vsa stvar se nahaja v rokah vlade, ki izreče končno svojo odločbo.

— g Nova notna banka v Avstriji? V Avstriji proučavajo razne predloge, kako bi sanirali do skrajnosti slabo stanje valute. Predlaga se med drugim, da bi bilo umestno osnovati novo notno banko s tujim kapitalom in na ta način popraviti vrednost avstrijske valute. Dr. Spitzmüller, guverner avstrijske banke se obrača odločno proti temu predlogu in pravi, da je nemogoče zboljšati avstrijsko valuto toliko časa, dokler se ne spravi v red avstrijske državne finance. Banka, ki bi samo tiskala in zopet tiskala nove bankovce, da ž njimi zavajajo nenasiitljivo žrelo neurejenih avstrijskih državnih financ, ne pomeni rešitve oziroma zboljšanja avstrijske valute.

— g Padanje cen na francoskem in angleškem. Iz Pariza poročajo: Cena za volno je jednaka ceni leta 1917. Sladkor stane 3 franke 74 centimov, cene za petrole, riž in kakao so tudi padle. Iz Londona poročajo o splošnem padanju cen, katerega je v veliki trgov-

ni že izvedeno, mala trgovina pa sledi veliki počasi. Na tržišču za žito se plačuje kornuza in ječmen izredno nizko in sicer 20 silingov za kvater. Oves je bil cenejši za 10, riž za 3 silinge, krompir za funt silingov pri toni. Perutnina se je plačevala pretekli teden 25% cenejša kakor prejšnji teden. Spodnja zbornica je sporočila, da namerava vlada opustiti prehranjevalni urad.

— g Poročilo o trgovini z zemskimi pridelki 21. tm. Sombor: Pšenica 950 do 960, oves 270—280, nova kornuza 350 do 360. Dovolj slab, za promet se vedno ni vagonov. Povpraševanje po blagu živahno, zlasti za pšenico in kornuza. — Vinkovci: Pšenica se plača tudi po 10 kron kg, samo da se spravi v promet, ker za moko povprašuje v glavnem inozemstvo, ki se preskrbuje za božične praznike. Nova kornuza od 380 do 400, povpraševanje veliko, tendenca čvrsta.

— g Poštni porto v mednarodnem prometu. Svetovni poštni kongres v Madridu je določil mednarodni tarif za pismo na 50 centimov, za dopisnice na 50, za 50 gramov tiskovin, poslovnih papirjev in blagovnih vzorcev na 10 centimov. Dežele, v katerih stoji valuta višje morejo uporabiti te postavke v takšah, odgovarjajočih vrednosti frankov, pod določeno takso pa ne smejo stopiti. Prihodnji svetovni kongres se bo vršil v Stockholmu leta 1924.

— g »Vi se ne veste, kdo je Oskar Körner«? Neki dunajski list se bavi z Oskarjem Körnerjem, ki je pri nas zaslovel po Steinbeisovi aferi. Pred par leti je bil Körner v Bratislavi se neznanen lesni trgovec, katere vojne pa je pokazal svoje »sposobnosti«. Danes potrebuje zase in za svoje urade 120 sob. Največje in najboljše svoje kupčije je napravil skupno z nadvojvodinjo Marijo Valerijo in nadvojvodo Salvatorjem. Ti so mu kar nagloma izročili in prodali neka svoja posestva, ker so se bali zaplembe. Za svoj posel v Bosni »Ugar« d. d. je imel Körner obilo skrbi, da se ga reši in baš vsled tega je prišel v zvezo z Jugoslavijo in napravil dobro kupčijo. Rešil se je »Ugar« in postal monopolist lesne industrije v Bosni. Financiranje te stvari je hotel prvotno izvesti poim dunajskih bank ali sedaj se je premislil in išče zaslombe v nemškem kapitalu. V svojem hvalisanju se je Körner pohvalil, da je srbske politike pridobil za svoje projekte s podkupovanjem. Jug. Lloyd pravi k temu, da je treba dati prevzetim Nemcem primeren odgovor, kar list znova zahteva.

— g Preložitve vojaških dobav. Na dan 17. novembra razpisana licitacija za dobavo 200.000 metrov vojaškega sukna se vrši dne 17. decembra 1920; na dan 20. novembra razpisana licitacija za dobavo 300.000 metrov vojaških trakov se vrši dne 20. decembra.

Borze.

— d Zagreb, 30. nov. Devize: Berlin 195—200, Italija 512—514, London 470—480, Novi Koro 1—139, Pariz 822 do 828, Praga 164—165, Svica 2050 do 2150, Dunaj 27.25—27.50. Valute: Ameriški dolarji 136—138.50, avstrijske krone 28—29, bolgarski levi 160—0, carski rublji 85—88, češkoslovaške krone 160—165, angleški funti 460 do 470, francoski franki 845—865, napoleon 466—468, nemške marke 200 do 206, romunski leji 208—212, italijanske lire 504—508.

— d Curih, 30. nov. Devize: Berlin 8.90, Holandija 194.50, Novi Koro 639, London 22.27, Pariz 33.75, Milan 23.40, Bruselj 40.75, Kodani 86, Kristianija 86, Stockholm 122.75, Madrid 83.50, Buenos Aires 215, Praga 7.90, Varšava 1.35, Zagreb 5, Bukarešta 9.30, Budimpešta 1.40, Dunaj 1.95, avstrijske žigosane krone 1.80.

— d Dunaj, 30. nov. Valute, nemške marke 730, rom. leji 737.50, švicarski franki 7955, francoski franki 3060, italijanske lire 1850, angleški funti 1765, amer. dolarji 502, češkoslovaške krone 516, novi dinarji 1450.

— d Praga, 30. nov. Devize: Curih 1848.50, Beograd 241, Zagreb 60, Dunaj 16.05, Budimpešta 16, Varšava 15.50, Sofija 102, Bukarešta 132.25. Valute: dinarji 285, avstrijske krone 16.50.

Društvene vesti in prireditve.

— Akademsko društvo »Triglav« v Zagrebu je izvolilo na svojem rednem obnem zboru dne 20. novembra, sledeči odbor: Mušić Drago, st. med., predsednik; Švager Drago, st. med., podpredsednik; Znidaršič Anton, cand. iur., tajnik; Gnezda Janko, sumar, odb. namestnik; Koprivnik Ivo, st. med., blagajničar; Oblak Otmar, st. med., knjižničar; Mihevc Joško, sumar, gospodar; Žagar Bogoslav, sumar, arhivar; Černe Ludvik, st. med., Vovšek Pavel, st. med., revizorji.

— Abst. krožek. Ij. m. učiteljskega je priredil v nedeljo 21. t. m. svojo I. akademijo, na katero so bili poleg učiteljskega zbora, gojencev in gojenk povabljeni tudi prijatelji krožka. Akademija se je otvorila s abst. himno. Nato nas je pozdravil predsednik krožka, ki je poudarjal pomen istega, iz katerega naj izidejo trezni učitelji, da nam vzgoje trezen narod. Navzoče je pozdravila tudi predsednica Abst. krožka z učiteljskega. Na sporedu so bile orkestralne in pevske točke, dramatični prizor, solovski in deklamacija. Posebno nam

je ugajal monolog iz »Orestea«. Tudi orkester in pevski oktet sta storila svojo dolžnost. Zaključni govor je imel pokrovitelj krožka.

Izigravanje parlamentarnega razloga gospodarskim nesrečam.

V »Jugoslavanskem Lloyd« je priobčil dr. Krajač pod zgoranjim naslovom zanimiv članek iz katerega posnemamo: Zaposlavljanje narodno - gospodarskega življenja in sploh produkcije ter ustvarjanje zaprek njihovega razvoja, vse kot posledica ekonomske politike, je povzročilo, da so se prizadeti čimtelji začeli brigati zato, da se odpravijo take nevarne pojave. Izprašujejo se, kako odpraviti take hotene in nehotene pogoje. Govorilo se je o takozvanem osrednjem narodnogospodarskem svetu. Občinstvo pravi, da o pri urejevanju držav imeli preveč besede naivni ideologi, literati in odvisno časopisje, ekonomski lajaki, ki niso imeli razumevanja za temelj države in naroda: za naš vsakdanji kruh. Predlog o gospodarskem svetu hoče priskočiti na pomoč s strokovnjaki vsaj v ekonomskih vprašanjih. Nastane vprašanje, ali je predlagana pot prava? Neposredna preteklost nas uči, da so naši strokovnjaki že pred letom videli, kam playamo in pravočasno opozarjali kompetentna mesta. Pa kaj se je zgodilo? Izvedlo se je neustavimni potom baš nasprotno in oni, ki so te dogodke videli že naprej, so bili napadeni po časopisih. Zlo leži v tem, ker na eni strani na kompetentnih mestih trajno drže oblast v rokah ljudi, ki delajo brez motivacije, karkoli se jim zljubi, na drugi strani pa ker naša javnost ne zna samostojno ločiti, kaj je njen življenjski interes in kaj je fraza. Mi imamo močne gospodarske organizacije in nič ne leži na poti, da jih dajemo izgradimo kakor misli omenjeni predlog. Ali na ta način se ne dobi onega, kar se hoče doseči, to je rečeno z drugimi besedami: Minister bo šel zopet preko mnenja gospodarskega sveta in odredil obratno, ako ne nosi v sebi razvite zavesti in ljubezni do vseh delov naroda. Pri predloženem svetu obstaja še večja nevarnost, to je nevezanost vlade na privoljenje, katero da ravno pravno izbrani parlament naprej. Zato lek ne more biti naperjen proti parlamentu, marveč proti izigravanju parlamentarizma, ki je pri nas postalo sistem. Treba torej storiti vse korake proti dosedanemu sistemu vladanja. Največje jamstvo mora ležati na ljudeh in oni katerim se posreči razbiti dosedanji sistem, bodo veljali za največje patriote. Samo na ta način se pridobi zmaga: s kulturnim pojmovanjem, z uvaževanjem interesov celokupnega prebivalstva, naravnih predpogojev razvoja, pa znanosti in statistike itd. Tu leži skupni program dela vseh gospodarskih krogov in vseh v resnici narodnih strank. Vsaka pokrajina ima svojo ekonomsko fiziognomijo in svoje interese kot rezultat svoje naravnega razvoja. Osrednje ekonomske fiziognomije pa ni pa tudi je centralizacija ne more napraviti. V Primorju ne bo rastla pšenica, v Banatu pa ne bodo gradili brodov. S centralnimi naredbami se da doseči to, da bogatijo posamezniki na škodo celih krajev in svojem osebnemu interesu podrejo narodnogospodarske in državne interese, more se doseči to, da se interesi posameznega kraja razvijajo v breme ostalih krajev. Torej v obrambo ekonomskih interesov treba razširiti obstoječe ekonomske organizacije po pokrajinah na temelju nerušena nogo izpolnjevanja doseženih pizicij, s svobodnim kretanjem glede lastne imovine pa v kooperaciji z organizacijami iste vrste v državi za skupne cilje. — Gospodarski svet. o katerem smo svoj čas poročali, je bil namišljen v podporo parlamentarnemu delu, kakor se je namreč takrat naznanjalo. Dr. Krajač razvija sedaj svoje protipostulke, ki so uvaževanja vredni, in daje nasveto za plodovito gospodarsko delo.

Izpodbij pa s temi izjavami ni temelj za osrednji gospodarski svet. V ta svet se lahko stekajo potrebe posameznih pokrajin in tam prav dobro zastopajo, ker so vedno na razpolago parlamentarcem. Sistem dosedanega vladanja pa treba razbiti, ker sicer država nima bodočnosti.

Nove podzemne jame na Moravskem Krasu.

Nedavno so prinesli češki listi vest o odkritju novih podzemskih jam na Moravskem Krasu. Iz opisa in skice, katere prinašajo sedaj »Narodni Listy«, lahko podamo podrobnejšo sliko tega sistema podzemskih jam in rogov v območju Moravske Ponikve. V bližini izvirka Moravske Ponikve, v smeri proti slovit jami Macochi, se nahaja vhod v novo jamo. Do izvirka Ponikve, ki je zelo širok, je prodrli že leta 1857. raziskovalec Wankel. Do sedaj je bilo to najgloblje mesto v jami, ki je bilo do sedaj poznano. Tu je videti tudi majhen zastor, ki visi s stropa. Od leta 1857. do letos ni nikdo prodrli dalje v jamo Ponikve. Šele 12. maja letošnjega leta se je pričelo nadalnje raziskovanje izvira Ponikve s strani vojaškega oddelka pod poveljstvom poročnika Slame. Dela za navrtanje in razstrelitev skale so imela ta uspeh, da so z rovom, 14 m dolgim in 4 m širokim, zvezali ta del jame do kamina, ki je bil sicer slep, a so vse okolnosti kazale, da je tu iskanje nadaljevanja podzemskih prostorov. Po daljšem delu so odprli nove rove, kar je bilo tem težavnejše, ker je bilo treba delati na čolnu in deloma celo v vodi. A odprl se je končno 60 m dolg, 10 do 15 m širok in 10 m visok dom, poln krasnih kapnikov. V tem domu na desno gre sedaj še nerazširjen hodnik proti jugovzhodu v večji dom, kateremu so dali ime Masarykov dom. Slikovitost te jame je nepopisna, zlasti valed tega, ker je tam na tisoče in tisoče tenkih

kapnikov in skupin. Ti kapniki so ponekod tako tenki kakor stebelca slame in prosojni ter dolgi do 150 cm. Najbrže je tu iskati nadaljevanje jame v smeri proti Katerinski jami, ki je oddaljena kakih 20 minut hoda. Na južnem koncu te jame je sipa in na njej kristalna plošča z mogočnim kapnikom z dvema vrhoma, za tem zopet tenki kapniki. Tu imamo drugi zastor, kapniki in zastor v najčistejši beloti in lesketajoči se v svitu luči. Iz prvega doma prideš po 10 m dolgem predoru v drugi dom, ki je dolg 100 m, širok 25 m in visok 15 do 20 m, od tam gre rov v smeri proti Macochi, vso pot po vodi Ponikve. Tu na zgornjem koncu drugega doma sega skala s stropa več kakor 1 m globoko pod površino vode, a je gotovo, da gre tu naprej pot v še neodprte podzemne votline. Na desno po se odpira pot v tretji dom, ki je 40 do 50 m dolg, 20 do 25 m visok in bogato okrašen s kapniki. Tudi tu zapira nad 1 m pod vodno površino segajoča skala nadaljnjo pot. Dela za nadalnje odkrivanje tega podzemeljskega sistema se nadaljujejo.

Raznoterosti.

* Eksplozija. V delavnicah za demontiranje izstrelkov v Vergiati v Italiji se je dogodila eksplozija, ki se je čula 50 km daleč. Saperski oddelki so prihiti na pomoč, da bi pogasili požar. Promet na progi Gallarate - Domodossola je prekinjen. Med vojniki reševalne akcije je 5 smrtnih žrtv. Več ubluzbenec delavnic je težko ranjenih. Nadaljnje žrtve še niso znane. Eksplozija je baje nastala pri demontiranju letalskih bomb.

* Strašna slika iz Nemčije. Dr. Drenn, ki je član odseka za boj proti spolnim boleznim v pruskem ministertvu, poroča, da je v Nemčiji 6 milijonov oseb spolno bolnih. V Brunsviku je bilo leta 1913. v mestni bolnišnici komaj 35 slučajev spolnih bolezni, leta 1919. pa jih je bilo nad 3500. Zelo razširjene so spolne bolezni med mladino, na klinikah se javljajo celo 14letne osebe spolno bolne. V Turčiji je 70% prebivalstva spolno bolnega. To je strašna statistika, povzročena po vojni.

* O cesarju Francu Josipu. Leopold Woelfling, bivši nadvojvoda Leopold Ferdinand, je priobčil v nekem berlinskem listu razne zanimivosti z bivšega dunajskega dvora. V posebnem sestavku se je bavil s cesarjem Franom Josipom. Ta človek si je domišljeval, da ima od samega Boga veliko misijo, zato pa so ga morali tudi častiti kakor kako božanstvo. Njegova potreba je bil najstrožji ceremonijel. Cel v najboljši domačem krogu so se ga morali točno držati. Otroci cesarske rodbine so kar trepetali pred njim globokega spoštovanja, kajti učili so jih, da je cesar prvi v vsi Bogom. Vsi so ga morali nagovarjati »Vaše Velikanstvo« in govoriti z njim v tretji osebi. Cesar je vstajal zjutraj točno ob 5. uri. Vse se je moralo izvršiti s največjo točnostjo in ako se je kdo kaj zamudil, ga je cesar surovo nahrulil. Kralja Leopolda belgijskega ni mogel videti, ker je nekot prepozno prišel na poset. Zameril se mu je celo nemški cesar, ker je rekel mladim nadvojvodom, da naj ga tikajo. Prestiž, ki ga je Viljem dotlej vžival na dvoru, je bil izgubljen. Pri obhodu in drugih okoliščinah na dvoru je bilo čisto natančno določeno, kako se imajo vrstiti nadvojvode in nadvojvodinje. Gledalo se je izključno na stopnjo sorodstva s cesarjem in tako se je pripetilo, da je korakal za cesarjem kak nadvojvodiški mladič, dočim je kak star nadvojvoda, pokrit z nebrojnimi dekoracijami, koracal v zadnjih vrstah. Vojvodinja Hohenberg, morganatična soproga nadvojvode Frana Ferdinanda, je imel prostor za zadnjo neozemljeno nadvojvodinjo Posredoval je sam Viljem II. da je smela hoditi v sprevidih takoj pred neporočeni nadvojvodinjami in da jo je smel spremljati eden izmed nadvojvod. Nadvojvode pa so se branili tega spremstva in tako je moral naistarsji nadvojvoda Rainer capljati poleg vojvodinje Hohenbergove. Cesar je včasih rad zbijal sale ali pripovedoval po večini le stare že hudo obrabljene »vice«, delal pa se, kakor da je povedal čisto kaj novega. Ko je umrl, je kmalu za njim šlo v večnost celo habsburško božanstvo.

* Zeleniška nesreča. »Neue Freie Presse« poroča: Ko se je dne 10. t. m. osebni vlak, ki bi moral priti ob pol 8. m. Dunaj, blizal postaji v Dunajskem Novem mestu, je zavozil v megli v tovrni vlak. Več tovrnih voz je močno poškodovanih in mnogo potnikov osebnega vlaka je došlo poškodbe.

* Kazni za verižnike je postavila bavarska vlada. Verižniki in navijalci cen bodo kaznovani z zapornim od enega do petnajstih let in z globo od 100.00 do en milijon mark. Sodna oblast ima tudi pravico, da sme konfiscirati v posameznih slučajih celo premoženje verižnikov.

* Vdova grškega kralja. Atensko sodišče je morganatski soprogi rajnega grškega kralja Aleksandra priznalo pravico dodedšine in zavrnilo zahteve bivšega kralja Konstantina.

* Brat cesarice Elizabete umrl. V Monakovem je umrl v starosti 90 let najstarejši član bivše bavarske kraljeve hiše vojvoda Ludvik, ki je bil brat umorjena avstrijske cesarice Elizabete.

* Potopljena bolgarska ladja. Na Donavi se je med Zidinom in Lomom zadela bolgarska ladja »Boris« v romunsko ladjo »Brancovanu«. Romunsko ladja je prodrla bolgarsko ki se je na to potopila. Na podlagi prodanih vozniških listov sklepajo, da je izgubilo življenje 20 oseb.

* Ciklon v Italiji. Radi silnega ciklona je bilo mesto Palermo deloma poplavljenno. V Bagheriji in Misilmeriju ter drugih krajih se je porušilo več hiš. Polja so opustošena. V Misilmeriju so pokopali 60 žrtv. V Palermu sta vodovodna in električna naprava poškodovani.

Darila.

Upravi našega lista so poslali za: Oslepete slov. vojake: g. Erlo Gombáč 50 K, mesto venca na krsto pok. g. inž. Vlad. pl. Sukljeja.

— Za »Glasbeno Matico«: V veselju družbi pri »Amerikancu« (g. Skulj) nabral g. Alojzij Račič za Glasbeno Matico K 1260.—. Iskrena hvala darovalcem! (k) Slepo deo: g. Albina Skaberne, tu. 100 K, mesto venca na krsto pokojnega g. Vladimira pl. Sukljeja.

Gospodarski zvon: mesto venca na krsto umrle g. Josipine Zupanič. Krsnikova ulica št. 3, darovali stanovaleci gg.: dr. Franjo Hubad, Anton Črne, Josipina Kavčič in Janko Stupica, skupno 100 kron.

Jugoslovensko Matico: iz istih razlogov in iste osebe kakor za Gospodarski zvon, 110 K.

— Družba sv. Cirila in Metoda je prejela od ženske šentpetrske podružnice za 4 kame K 800 v spomin pok. g. Mihe Verovška. Vrli podružnici iskrena hvala! — Gostilna pri »Ribčev« v Ljubljani na Dolenjski cesti naj bi bila vzgled drugim. Med vojno so skoro vsi nabiralniki ustavili svoje delovanje in se tudi še sedaj niso oživil, a nabiralnik omenjene gostilne deluje prav pridno. Sedaj smo prejeli zopet svoto K 76.20. Iskrena hvala marljivim narodnim gostinjam. Srčna hvala.

Naročnina Slov. Naroda ob novem letu.

Vsled občutnega podražanja papirja, tiskarskih potrebščin, poštarine in plač osebja, smo primorani

ob novem letu

zvišati naročnino »Slovenskega Naroda«. »Slovenski Narod« bo veljal: od 1. januarja 1921 naprej: v Jugoslaviji mesečno . . . K 25.— za vse inozemstvo mesečno . . . K 45.—

Uprava »Slov. Naroda«.

Listnica upravnistva.

Gosp. Valič naj se zgleda v našem upravnistvu.

Glavni urednik:

Rasto Pustoslemšek.

Odgovorni urednik:

Božidar Vodeb.

Ženske bolezni: Profesor Zwielfel v Lipskem, predstojnik vseučiliške klinike za ženske bolezni, izjavlja, da je jako zadovoljen v vsakem oziru z učinkom grenčice »Franz-Josef«.

Večje jugoslovansko industrijsko podjetje išče za takojšnji nastop zmožnega uradnika, primerno starosti izvežbanega v carinski stroki, tovrnem tarifu in zavarovalni stroki, zmožnega slovenskega, srbohrvatskega in nemškega jezika, urede lavec, jugoslovanski državljan. Neotenzni imajo prednost. Ponudbe s sliko, življenjepisom in prepisi spriceval pod »Zmožen/8942« na uprav. Slovenskega Naroda. 8942

Stenotipistka. Za tehnično pisarno velikega industrijskega podjetja išče se sposobna moč, zmožna popolnoma slovenskega in nemškega jezika kakor tudi stenografije in ki je hitra strojevska, z dobro plačo s prostim stanovanjem, razsvetljavo in kurjavo. Vpoštevale se bodo samo take prošilke, ki so že na slinčnih mestih z vspehom delovale. Dopisi s prepisi spriceval in sliko prosijo se pod »H S/ 8943« na ekspedicijsko listo. 8942

Naznanjam pretužno vest, da je moj sin

Zdenko

v torek, 30. novembra preminul.

Pogreb bo v četrtek, dne 2. decembra 1920 ob 2. uri popoldne iz mrtnišnice v deželni bolnici na pokopališču k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1920.

Olga Chladek.

Električne naprave!

Kompletne električne naprave v mestih in pokrajinah. Projektiranje naprav kakor izdelovanje tozadevnih načrtov Velika zaloga vsakovrstnega tehničnega in elektrotehničnega blaga. — Moderna delavnica, popravila vseh strojev. Telefon številka 442.

Tvrdba Štebi in Tuječ
Resljeva cesta šte. 4, Ljubljana.
Ponudbe in pojasnila brezplačno.

MLATILNO NAPRAVO
1 lokomobila 8—12 konj. sti kupi
Jovo Gigović, Nova Gradiška.

Posestvo v Sevnici
(Štajersko), obstoječe iz hiše, kjer se nahaja kovačnica, svinjaka, zraven lep sadni vrt, ograjen in vrt za zelenjavo, se prodaja za K 70.000.— Pojasnila daje iz prijaznosti g. Dokler, uradnik v Sevnici.

Posestvo na prodaj.
V prijaznem kraju Štajerske je na prodaj krasno, arondirano posestvo, obsega: 4000 m² gozd, gospodarska poslopja, sadovnjak, njive, travnike, gozd in vinograd v najboljših letih rodovitnosti. Cena 500.000 kron. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda.

Večje trgovsko podjetje v Ljubljani
Išče disponenta, ki je večš špeceriske in železninske stroje. Biti mora tudi dober korespondent in po možnosti knjigovodja. Reflektuje se le na dobro moč z daljšo prakso in kolikor mogoče visoko trgovsko-šolsko naobrazbo. Naslov pove iz prijaznosti uprav. Slov. Naroda.

Prodaj 9 različnih trajnogornih peči
(Dauerbrand) po ugodni ceni. Alojzij Zajec, Dunajska 14/I.

Trgovski pomočnik, koroski begunec, 27 let star, išče službo kot manufakturni ali špecerist. Naslov pove upravnistvo Slovenskega Naroda.

Prosenu kašu
izvrstnu za varivo, razasila na veliko paromlin H. Moster i sinovi, Sv. Ivan Žabno, Hrvatska.

Lep in prav dober črn salonski klavir
se prodaja. Ogleda se lahko vsak delavnik od 10. do 12. in od 15. do 16. Kje, pove uprav. Slov. Naroda

Trstje za strope izdeluje in prodaja
na debelo in drobno m² po K 4.80 pri večjih naročilih znaten popust **Steiner Anton, Ljubljana, Jeranova ulica 13, Trnovo.**

Pozor! Stanovanje
2 veliki sobi, kuhinja in pritlikline v najlepši ulici v središču mesta se zamenja z enakim ali manjšim. Ponudbe pod »Takoj 50/8812« na upravnistvo Slov. Naroda.

Klavinji na obroke
in na posodo pianini, harmoniji, violine in vse orodje za godbo. Strune na drobno in debelo **Alfonz Bzenik, bivši učitelj Glasb. Matice Kongresni trg št. 12, pri mnski cerkvi**

Prevzel sem zastopstvo prvovrstnih tvornic:
nudim elektrotehnični material, betonsko železo, različen železni material in motorje. Zahtevajte ponudbe
Gjorgje Grujić
Beograd, Miletina ul. 15.

Svinčene šibre
(šrot)
vseh velikosti izdelujejo
Braća Sauerbrunn
Zagreb, Sajmište 56.
Vzorci brezplačno.

Baterije 1^a
na debelo in na drobno priporoča
IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica 7.

Za božično drevo
okraske in svečke na debelo in drobno, dalje božične in novoletne razglednice na debelo in drobno pri **L. Pevšek, Ljubljana, Židovska ulica 4.**

Krompir
v množinah od 200 kg naprej oddaja družba **Jadran, Dunajska cesta 9**, po ceni 1.90 K za kg. Istotam se dobi tudi odbran krompir za krmo po ceni 80 vinarjev za kg.

G. F. Jurásek
uglasjevalec glasovirjev in trgovec z glasbilo
Ljubljana, Wolfova ul. 12

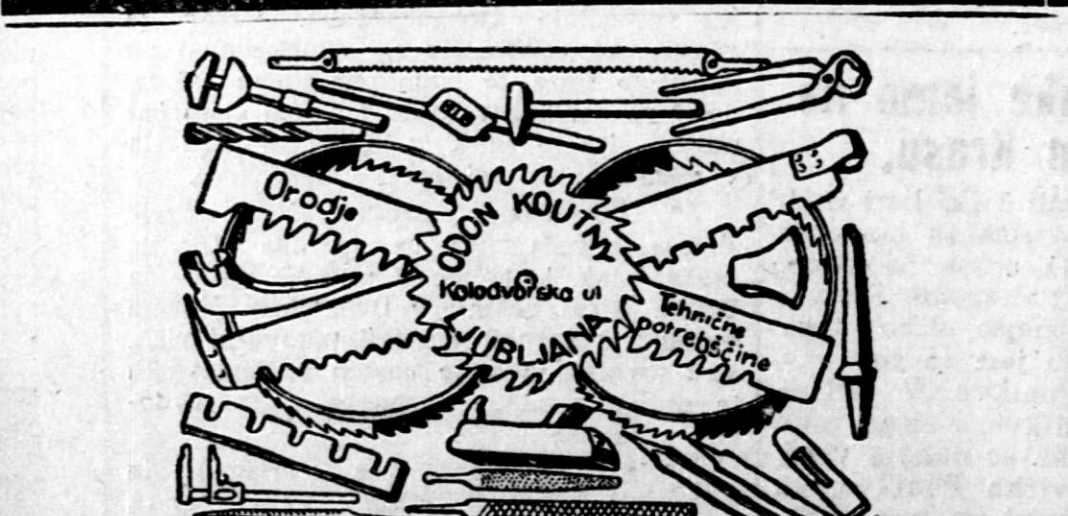
Imam na zalogi dvojno čitviranih
subih sliv vseh vrst, pakovanih v zado 25 kg netto, prodajem na večje in manjše količine. Dalje se bavim s prodajo na vagonne pšenice, ovs, rumene koruze, ječmena, suhih sliv v vrečah in zabojih, orehov in fižola vseh vrst. franko naložen vagon Klenak. Ilija Paranos izvoznik v Šabcu

Okraski za božično drevo.
Božične in novoletne razglednice, svilen in krepast papir vseh barv, rajstva, svečke bele in rdeče, dalje Družinsko in Blaznikovo pratio, koledarje; česa, svinčnike, radice, kamenčke, tablice, ravnila, pušice, držala, pivni, dugo in uradni papir; pisni papir v mapah, v kasetah luksuzni in navadni 100/100; kreda, pečatni vosk la, črnilo, žico za rože, trgovske in odjemalne knjige, risalni papir in vsakovrstne zvezke, cigaretni papir: Abadie, Golub in Altesse stročnice št. 2. in 3. razpošilja na debelo
Papirnica-Uraun, Ljubljana, Mostni trg 11.

Špecialna trgovina raznovrstnega bombaža, športnih čepic, čevljev in gamaš.
Jančigaj & Gagel
Ljubljana, Kolodvorska ulica 8,
se vljudno priporoča
Na drobno! Na debelo!

Medjunarodna špedicija
Emil Eichhorn
Brod na Savi, Bosanski Brod, Osijek I., Zagreb Frankopanska 9.
Špedicije svake vrsti, carinjenje, preseljenja v vlastitim pokrovnim kolima itd.
Brzotvori: **Eichhorn.**

Uvozna prepoved preklicana!
Esence za izdelovanje ruma in likerjev dobavlja najceneje in najbolj točno že od 1. 1872 obstoječa prva dunajska parna tvornica eterskih oli, esenc in barv.
I. Feigl, Sohn & Co., Wien XV., Friedrichsplatz 3/G.
Najtočnejše razpošiljanje po železnici, pošti ali ladiah.

Vecje posestvo
s poslopjem v dobrem stanju, z njivami, travniki in gozdovi ter z vso živino in poljedelskim orodjem pol ure od kolod ora na Dolenjskem, okraj Novo mesto, se prodaja Pojasnila v Ljubljani, Dolenjska cesta 10.

Češka tvornica glasbenih instrumentov
Josef Lidl v Brnu
Čehoslovaška republika
Dobavitelj jugoslov. ministrstva vojne in mornarice. Direktna poštna odprava obnavljanja.

Starejša prodajalica, samostojna dobra orakso, izvežbana v trgovini z mešanim blagom, izvrstna manufakturnistinja, želi prenesti službo kot taka gre tudi kot voditeljica podružnice; prosi službe samo tam, kjer je hrana in stanovanje v hiši. Dopisni pod »amostojna moč/8851« na uprav. Slov. Naroda.

Lepa vila.
V Ebeu št. 19, pošta Kočevska Reka, se prodaja takoj enonadstropna vila, priprava za gostilno in obrt, ima 6 sob, 2 kuhinji, nekaj pohištva, hlev, sadni vrt, senik, 2 se ožeti, 2 njivi, 1 gozdič, dobro kapnico Vprašati pri **I. Grabner u, Celovec, Bahnhofstrasse 47** ali pri okraj. gozdarju Ed. Dietz v Ebeu, pošta Kočevska Reka, pri katerem se naj kupci pred ogledom zgleše. Posredovalci izključeni.

Hiša v predmestju Ljubljane se ceno prodaja. Ponudbe na poštini predal 151. Ljubljana.

Mesto hišnice išče v tem poslu doma. Bila je kot taka že nekaj let v boljši hiši v Ljubljani. Naslop najraje takoj. Ponudbe pod »Vstajno 8939« na upravo Slov. Naroda.

Gospod, izvežban v vseh pisarniških delih, želi dobiti mesto pri kakem podjetju kot pisarniška mo ali skladiščnik. Ponudbe pod »O. K. 8938« na upravnistvo Slov. Naroda.

Na domačo hrano se sprejmeta dva gospoda. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda.

Prodaja se damski sealskin plašč za 7.000 K. Ogleda se v Zalokarjevi ul. 14. levo.

Prodaj vagon hrastovih plohov franko vagon Medvode. Ponudbe pod »Hrast 8936« na upravo Slovenskega Naroda.

Prodaja se 1060 parov osi. (Stüßelachsen) teža 10—24 kg za par. 30 col srednje dolžine. Ponudbe pod »Scheibner-Fabrikat 8934« na upravo Slov. Naroda.

Mesečno sobo s hrano ali brez nje išče bančni uradnik iz boljši obitelji. Ponudbe pod »Boljša obitelj 8935« na upravo Slov. Naroda.

Katera gospodinja bi bila tako blagega srca da sprejme dojenčka v oskrbo proti dobremu plačilu. Naslov pove uprava Slov. Naroda.

Kupi se 300 m² sveta ob Celovski cesti. Naslov pove upravnistvo Slovenskega Naroda.

Elektromotor
2 HP, 220 voltov enakoimenski tok, 1400 obratov, popolnoma nov še nerabljen se prodaja. Naslov pove uprava Slov. Naroda.

Kupi se dobro ohranjeno damsko kolo. Ponudbe pod »Kolo 8919« na upravo Slov. Naroda.

Kupim parno žago (Vollgatter) s parnim strojem. Ponudbe pod »Parno stroj 8917« na upravo Slov. Naroda.

Učitelj za klavir
za 3 krat na teden se takoj sprejme. Naslov pove Anončni in informacijski zavod Drago Beseljak, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 5.

Lepe stavbne parcele
ca 10.000 m², ob progi državne železnice blizu predkolodvora Dravice, pripravo za kakršnokoli skladišče ali tovarno se ceno prodajo. Naslov pove upravnistvo Slov. Naroda.

Priporoča se tvrdka
Jos. Petelinc,
Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

tovarniška zaloga šivalnih strojev v vseh opremai za domačo rabo, za krojače, original Cylinder Singerjeve velike in male za čevljarje, posamezni deli za vse sisteme, igle, oje za stroje na drobno in debelo.

Ribje olje
pristno norveško je sveže došlo in se dobi na drobno in debelo. — Drogerija **'Sanitas', Celje.**

Modni salon
Stuchly - Maške
Zidovska ul. 3, LJUBLJANA, Dvorski trg 1.
Priporoča pripravna darila za Miklavža in Božič: klobuke, čepice za dame in deklice.
Znižane cene! Znižane cene!

Krasne novosti
modernih svilenih creppe de chine bluz, jutranjih oblek, svilenih kril v specialni trgovini perila

Hed. Šarc, Šelenburgova ul. 5.

Najprimernejša
darila za Miklavža!
Obleke, površniki, zimske suknje, klobuki, čepice itd. se dobe najceneje pri
prvi kranjski razpošiljalnici
SCHWAB & BIZJAK
Ljubljana, Dvorni trg 3.

Penkala
ZLATNA NALIV PERA
Iz predratnog materijala. Prvoklasna izvedba, sigurnosti sustav.
PENKALA
automat. olovka, vazda zašijena. Dobivaju se u svim papirnicama.
Tvornica: **Edmund Moster i dr., d. d. Zagreb.**

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI

— Brzojavni naslov: Banka Ljubljana. —
Stritarjeva ulica šte. 2.
— Telefonska številka 261 in 413. —
Glavniška glavica 50.000.000— kron. **Rezervni zakladi 45.000.000— kron.** **Glavnica z rezervami 95.000.000— kron.**
Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju, Mariboru, Borovljah, Ptujju in Brežicah.
Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.
Sprejema
vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju
Kupuje in prodaje vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje
vsakovrstne KREDITE